

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jakub Bargel

Mimořádné vydržení a bezdůvodné obohacení z komparativní perspektivy

Diplomová práce

Olomouc 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Mimořádné vydržení a bezdůvodné obohacení z komparativní perspektivy“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci ..... Jakub Bargel

Poděkování

V této části mé diplomové práce bych rád vyjádřil svou vděčnost doc. JUDr. et Mgr. Ondřeji Horákovi, Ph.D., za jeho inspiraci týkající se tématu mé práce a za to, že se následně ujal jejího odborného vedení. Mého vedoucího si velmi vážím pro jeho aktivní přístup, vášně a zejména jeho odborný vhled do celé problematiky této práce.

Obsah

Seznam zkratek.....	7
Úvod.....	8
1. Úprava v římském právu.....	10
1.1. Obecně k institutu mimořádného vydržení a jeho první zmínky.....	10
1.1.1. Řádné vydržení.....	11
1.1.2. Mimořádné vydržení.....	14
1.2. Obecně k institutu bezdůvodného obohacení a jeho první zmínky.....	15
1.2.1. Členění žalob z obohacení.....	17
1.3. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v římském právu.....	19
1.3.1. Obecně ke vzájemnému vztahu.....	19
1.3.2. Vzájemný vztah dle fragmentů z římského práva.....	19
2. Úprava v česko-rakouském právu.....	23
2.1. Codex Theresianus a historický kontext.....	23
2.2. Mimořádné vydržení v Hortenově osnově a Martiniho osnově (1774 a 1796) a historický kontext.....	25
2.3. Mimořádné vydržení v ABGB.....	26
2.3.1. Obecně k vydržení v ABGB a historický kontext.....	26
2.3.2. Řádné vydržení.....	27
2.3.3. Mimořádné vydržení.....	29
2.3.4. Přetržení a stavení vydržení.....	30
2.4. Bezdůvodné obohacení v Codexu Theresianus.....	31
2.5. Bezdůvodné obohacení v Hortenově osnově a Martiniho osnově.....	31
2.6. Bezdůvodné obohacení v ABGB.....	31
2.6.1. Obecně k bezdůvodnému obohacení v ABGB.....	31
2.6.2. Členění žalob z obohacení.....	33
2.7. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v rakouském právu.....	37

2.7.1. Dobová literatura	37
3. Úprava v meziválečných osnovách OZ (1918–1939)	39
3.1. Mimořádné vydržení a historický kontext meziválečných osnov	39
3.2. Úprava mimořádného vydržení v SN 1931	40
3.3. Úprava mimořádného vydržení ve VN 1937.....	41
3.4. Úprava bezdůvodného obohacení v SN 1931.....	41
3.5. Úprava bezdůvodného obohacení ve VN 1937	42
3.6. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v meziválečných osnovách.....	43
4. Úprava v OZ 1950 a OZ 1964.....	44
4.1. Mimořádné vydržení v OZ 1950 a historický kontext.....	44
4.1.1. Historický kontext	44
4.1.2. Mimořádné vydržení v OZ 1950	44
4.2. Mimořádné vydržení v OZ 1964 a historický kontext	45
4.2.1. Historický kontext	45
4.2.2. Mimořádné vydržení v OZ 1964	45
4.2.3. Mimořádné vydržení v OZ 1964 ve znění novely dle zák. č. 131/1982 Sb.,....	46
4.2.4. Mimořádné vydržení v OZ 1964 po roce 1989 ve znění pozdějších novel.....	47
4.3. Bezdůvodné obohacení v OZ 1950	47
4.3.1. Obecně k bezdůvodnému obohacení v OZ 1950.....	47
4.3.2. Členění bezdůvodného obohacení v OZ 1950.....	47
4.4. Bezdůvodné obohacení v OZ 1964	48
4.4.1. Obecně k bezdůvodnému obohacení v OZ 1964.....	48
4.4.2. Členění bezdůvodného obohacení v OZ 1964.....	49
4.5. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v OZ 1950 a OZ 1964.....	50
5. Současná právní úprava a nahlédnutí do zahraničí.....	52
5.1. Mimořádné vydržení v současné právní úpravě a historický kontext	52

5.1.1. Řádné vydržení	52
5.1.2. Mimořádné vydržení	54
5.1.3. Přerušování a zastavení vydržení	55
5.2. Bezdůvodné obohacení v současné právní úpravě	55
5.2.1. Členění bezdůvodného obohacení v současné právní úpravě	56
5.3. Vztah institutů mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení v současné právní úpravě.....	58
5.4. Komparace zahraničních úprav	60
Závěr	62
Monografie	64
Komentáře.....	66
Právní předpisy	67
Odborné články a časopisy	68
Internetové zdroje.....	68
Abstrakt.....	69
Abstract	69
Seznam klíčových slov.....	70
The list of keywords.....	70

Seznam zkratek

ABGB	Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů
SN 1931	Zákon, kterým se vydává obecný zákoník občanský, z roku 1931
VN 1937	Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník, z roku 1937
OZ 1950	Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

S přijetím současného občanského zákoníku došlo k navrácení institutu mimořádného vydržení, což vede k potřebě detailnějšího zkoumání jeho teoretických a praktických aspektů. Vzhledem k tomu, že právní úpravě držby, vydržení a rovněž pak bezdůvodného obohacení jsem se měl možnost v rámci studia na právnické fakultě opakovaně věnovat, zjistil jsem, že vyvolávají široké spektrum otázek, na které v současné právní vědě (alespoň prozatím) není možno nalézt jednoznačné odpovědi.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou interakce právních institutů mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení. Zaměřuje se na jejich historický vývoj od dob římského práva přes ABGB až po současnou úpravu. Hlavním cílem této práce je vyřešení otázky, zda když dojde k naplnění předpokladů mimořádného vydržení práva a vydržitel nedisponuje žádným právním titulem, tak se dá uvažovat o bezdůvodném obohacení na straně vydržitele a původnímu vlastníkovi náleží z tohoto důvodu nějaká forma náhrady.

Vzhledem k tomu, že mimořádné vydržení jako takové úzce souvisí s nabýváním i pozbýváním vlastnického práva, je proto potřeba jeho uplatnění posuzovat i ve vztahu k institutu bezdůvodného obohacení, kdy v případě nabytí práva takto specifickým druhem originárního nabývání, může mnohdy docházet ke vzniku nepoměru na straně původního vlastníka. Zákonná úprava ohledně tohoto vztahu v obecné rovině mlčí, zatímco v jiných případech originárního nabytí vlastnického práva speciální úprava existuje (například v § 1014 OZ týkající se roje včel nebo institut přestavku dle § 1087 OZ).

Při řešení výzkumné otázky budu dále zkoumat, zda již dříve neexistovaly koncepce, které by se této problematice věnovaly, zejména se pak zaměřením na skutečnost, zda některá z historických úprav prisuzovala v určitých případech původním vlastníkům nárok z bezdůvodného obohacení v případě mimořádného vydržení. Zabývat se pak budu i tím, jestli někteří autoři náhradu v souvislosti s mimořádným vydržením naopak výslovně vylučovali.

Jako zdroje pro řádné zpracování tématu poslouží právní předpisy a jejich důvodové zprávy, současná i historická právní literatura včetně komentářů k jednotlivým předpisům. Na tomto místě bych chtěl rovněž vyzdvihnout monografii P. Dostalíka *Conditiones: ke kořenům bezdůvodného obohacení*, která mě inspirovala, poskytla systematický vhled do problematiky bezdůvodného obohacení a upozornila na mnohé souvislosti.

Tato práce se člení do pěti hlavních kapitol dle jednotlivých právních úprav v příslušném historickém období. První kapitola se zabývá římským právem. Druhá se zaměřuje na česko-rakouské právo, přičemž zahrnuje jak přípravné osnovy, tak ABGB. Třetí

kapitola cílí na úpravu v meziválečných osnovách se zohledněním historického kontextu až po poválečnou právní úpravu. Čtvrtá kapitola se věnuje kodifikacím OZ 1950 a OZ 1964. V páté kapitole jsou zkoumány platné a účinné právní předpisy. V závěrečné části této práce se navíc zabývám i stručným přeshraničním přesahem se zaměřením na zhodnocení přístupů k této problematice v jiných právních řádech (zejména německém).

Při zpracování této diplomové práce budu používat metodu komparativní, přesněji historicko-komparativní, jelikož cílem je porovnání jednotlivých historických právních předpisů. Úpravy jsou porovnávány v různých obdobích, a to i se zohledněním případných novel.

1. Úprava v římském právu

1.1. Obecně k institutu mimořádného vydržení a jeho první zmínky

Vydržení je soukromoprávním institutem, který je typický pro kontinentální právní systémy. Jeho počátky sahají až k římskému právu, kdy byl poprvé kodifikován v Zákoně dvanácti desek *Lex duodecim tabularum*. Vydržení nebo též latinsky *usucapio* je jedním z nejstarších způsobů nabytí vlastnického práva, který se podle převažující teorie řadí mezi tzv. nabytí originární (původní).¹ Vydržení sloužilo jako způsob nabytí vlastnického práva k věci, a to nezávisle na vůli předchozího vlastníka, za předpokladu držby věci po určitý čas a naplnění dalších zákonem stanovených podmínek. Primárním východiskem pro tento institut byla skutečnost, že „*faktický stav trvající určitou dobu bylo třeba posuzovat jako stav právní*“.²

Podle právníků Gaia a Neratia, kteří působili ve druhém století po Kristu, měl institut vydržení především odstraňovat zbytečnou a nežádoucí nejistotu ohledně nabývání vlastnictví. Ve starověkém římském právu bylo totiž nabývání vlastnického práva poměrně formálním procesem, v důsledku čehož docházelo nezdědka k různým právním vadám, a to jak při převodu věcí movitých, tak nemovitých. Tento institut měl tedy sloužit k nápravě jak formálních, tak i materiálních vad v nabývání vlastnického práva na základě tradice a mancipatione, čímž mělo dojít k zajištění právní jistoty a stability vlastnických vztahů.³ Primární příčinou vzniku tohoto institutu byla skutečnost, že se v historickém Římě nevyvinuly prostředky, které by měly evidenční funkci ve vztahu k vlastnickému právu a zajišťovaly by veřejný přístup pro široký okruh adresátů, což v současné době ve vztahu k evidovaným věcem nemovitým plní tzv. veřejné seznamy, konkrétně pak katastr nemovitostí.

Funkce a význam institutu vydržení v právním systému byly ovlivňovány jak sociálními, tak ekonomickými podmínkami tehdejší společnosti. V minulosti se společnost vyvíjela od jednoduchých zemědělsky založených systémů až ke komplexnějším tržním prostředím s rozvinutými obchodními vztahy. S předmětným rozvojem se vynořila potřeba stanovit jasná pravidla pro převádění vlastnického práva k majetku. To vedlo ke vzniku institutů, jako je například vydržení, které se tak stalo klíčovým nástrojem pro uznání vlastnických práv a zajištění stability vlastnických vztahů.⁴ Skrytou motivací však byla i snaha udržet a zachovat právní jistotu.

¹ BĚLOVSKÝ, Petr. *Usucapio: vydržení v římském právu*. Praha: Auditorium, 2018, s. 24.

² URFUS, Valentin. [Práva věcná.] In: KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 175.

³ DAJCZAK, Wojciech a kol. *Právo římské: základy soukromého práva*. Přeložil Petr DOSTALÍK. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2013, s. 203.

⁴ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 13.

Úprava institutu vydržení byla tehdy spíše strohá. V důsledku jednoduchosti právní úpravy zde navíc nebylo prozatím hovořeno o držbě jako takové, ale pouze o užívání. Tato jednoduchá právní úprava dále rovněž nerozlišovala mezi vydržením řádným a mimořádným, jak je známe dnes v naší současné právní úpravě. Oba tyto druhy vydržení mají totiž zcela odlišný způsob vzniku a v průběhu let prošly značným vývojem.⁵

1.1.1. Řádné vydržení

K většímu rozvoji tohoto institutu a rovněž k propracovanější právní úpravě došlo až za rozmachu římského státu, přičemž hlavním hybatelem zde byla, na tu dobu vyspělá římská právní věda, která postupně v právní praxi rozšířila náležitosti vydržení na obvyklých pět podmínek: *res habilis* (věc způsobilá být objektem vlastnického práva), *titulus* nebo též *iusta causa* (důvod vzniku držby), *bona fides* (dobrá víra), *possessio* (držba) a posledním byl *tempus* (uplynutí doby).⁶⁷ Záměrně však uvádím, že tyto podmínky byly rozlišovány pouze v právní praxi, jelikož v primárních pramenech římského práva tento samotný výčet nenajdeme. Přesnější definování náležitostí, respektive vytvoření seznamu náležitostí vychází až z interpretace kazuisticky formulovaných římskoprávních pramenů v rámci recepce římského práva, kdy i tehdy existovaly spory ohledně jejich přesného počtu a jednotlivého členění.⁸

a) *Res habilis*

Předmětem držby mohla být obdobně jako u vlastnictví pouze věc hmotná, která nebyla žádným způsobem vyloučena z obchodování.⁹ *Res habilis* tak byla jediné věc, která nebyla vyloučena z právního obchodu (*res extra commercium*), dále se nesmělo jednat o věc kradenou (*res furtivae*). Ve smyslu zákonů *Iulia et Plautia de vi*, které byly vydány v 1. století před Kristem se rovněž nesmělo jednat o věc, která byla získána násilím (*vi possessae*). Od 2. století po Kristu nebyly rovněž zahrnuty věci patřící do státní pokladny (*res fiscale*), dále věci patřící císaři nebo církvi a některé dědictví po matkách (*bona materna*).¹⁰ V neposlední řadě nebylo možno vydržet prostor mezi pozemky neboli *confinium*.¹¹

⁵ URFUS. [Práva věcná.] In: KINCL a kol. *Římské právo...*, s. 175.

⁶ Tamtéž, s. 176.

⁷ Obdobně i PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 3.

⁸ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 48–49.

⁹ ARNDTS, Carl Ludwig. *Učební kniha Pandekt. Díl II. O právech k věcem*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, podle: Právnická Jednota, 1886, s. 230.

¹⁰ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 205.

¹¹ URFUS. [Práva věcná.] In: KINCL a kol. *Římské právo...*, s. 176.

b) *Iustus titulus (iusta causa possessionis acquirendae)*

Iustus titulus (iusta causa) byla podmínkou pro vydržení, která vyžadovala, aby držba vycházela z určitého právního důvodu neboli kauzy, která by zdůvodnila, proč daný jedinec danou věc drží. Jinými slovy, pro úspěšné vydržení bylo nezbytné mít platný důvod neboli právní podklad pro držbu.¹² Tento právní důvod obvykle odrážel důvody nabývání vlastnictví obecně. Pod pojem spravedlivé tituly tak bylo možné zařadit například koupi, darování, věno, dědění. V případě potíží s použitím některého z oprávněných titulů se dále užíval pomocný titul, tzv. *titulus pro suo*. Ohledně skutečnosti, zdali tento titul musí být opravdový či pouze zdánlivý (putativní) zde mezi právníky nepanovala jasná shoda.¹³

c) *Bona fides*

Další podmínkou byla *bona fides*, tedy dobrá víra neboli přesvědčení, že vydržitel nabytím držby nepůsobí nikomu újmu. Typickým příkladem dobré víry byla situace, kdy vydržitel mylně předpokládá, že věc, kterou má ve své držbě zakoupil od jejího vlastníka, tento prodejce věci však ve skutečnosti vlastníkem nebyl. V důsledku této vady právního jednání tak vydržitel nezískal vlastnictví k věci, ale pouhou držbu, kdy po splnění dalších náležitostí mohlo následně dojít k vydržení, a tedy i k nabytí vlastnického práva vydržením, avšak nezávisle na původní kupní smlouvě. V dnešní době však mnohdy tyto situace spadají pod ustanovení o nabytí od neoprávněného, čímž se praktická použitelnost vydržení jako takového razantně zužuje.¹⁴

I když primární prameny z tohoto období poskytují jen málo informací, tak *titulus iustus* a *bona fides* byly možná vzájemně úzce propojeny a někteří právníci dokonce zmiňují, že se *bona fides* pouze vydělila ze široce pojatého *titulu*.¹⁵ Diskuse o tom, zda je *bona fides* samostatnou náležitostí nebo součástí právního důvodu, je předmětem právního a historického zkoumání, a různí odborníci mají na tuto problematiku odlišné názory. Bělovský například polemizuje nad tím, že se mohlo jednat o náležitost jedinou, přičemž k tomuto závěru dochází zejména na základě, tzv. *iusta possessio*, která má původ v době klasické a zohledňuje kvalitu držebního titulu s přihlédnutím k vůli držitele.¹⁶

Dle mého názoru je zde dána spíše obsahová provázanost, ale vzhledem ke skutečnosti, že dobrá víra sama o sobě s titulem nemusí vždy nutně souviset, jsem spíše toho přesvědčení, že zde mohly obě náležitosti působit i vedle sebe. Jako příklad bych uvedl situaci, kdy osoba

¹² URFUS. [Práva věcná.] In: KINCL a kol. *Římské právo...*, s. 176.

¹³ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 205.

¹⁴ PETR. *Vydržení v českém právu...*, s. 14–15.

¹⁵ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 206.

¹⁶ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 50.

dědí majetek na základě padělaných dokladů, které vypadají autenticky. Dědic zde může být objektivně v dobré víře, jelikož padělky nemohl rozpoznat, vzhledem k tomu, že jsou zcela autentické, avšak zjevně titul jako takový chybí, protože doklady jsou falešné.

d) *Possessio*

Základním a nejdůležitějším předpokladem byla držba (*possessio*), která byla dle ustálené praxe definována jako všeobecné faktické panství nad věcí, přičemž držba vedoucí k vydržení byla označována jako držba kvalifikovaná (kvalifikovaná důvodem o který se opírá) a držba civilní.¹⁷ Držba měla v římském právu funkci ochrannou, nabývací a důkazní, přičemž římská právní věda rozlišovala v pojetí držby dva klíčové prvky, tzv. *corpus*, který spočíval ve faktickém ovládnutí věci, který měl objektivní povahu a *animus* sledující vůli držet, přičemž tento měl povahu subjektivní. Ztráta *animu* případně *corpu* pak obvykle znamenala ztrátu držby.¹⁸

Většinou je držitelem věci právě její skutečný vlastník, avšak mohou nastat případy, kdy tomu tak není, a právě tyto situace jsou z hlediska vydržení ty nejzásadnější. Relevantní jsou pak zejména případy, kdy osoba vykonávající držbu se sice jako vlastník jeví, ale podle práva vlastníkem není nebo případy, kdy není jasné, kdo skutečně vlastní drženou věc.¹⁹

e) *Tempus*

Posledním předpokladem vydržení byl *tempus*, tedy uplynutí určitého časového období nebo též trvání držby. Toto bylo definováno již v Zákoně dvanácti desek, podle kterého musela pro movité věci uplynout doba jednoho roku, zatímco pro nemovitosti bylo zapotřebí uplynutí dvou let.²⁰

Jednoletá lhůta u věcí movitých byla v dnešním kontextu poněkud krátká, což pravděpodobně souviselo se sociálními podmínkami tehdejší společnosti v období kolem pátého století před Kristem, kdy se v primárně agrárně založené ekonomice s nízkou hustotou obyvatel předpokládalo, že vlastníkovvi tato lhůta bohatě postačí k získání informací, že s jeho věcí nakládá někdo jiný.²¹ Tento časový úsek pak zůstal po dlouhou dobu nezměněn, kdy až ve druhém století po Kristu reskript císaře Septima Severa a Caracally tuto lhůtu prodloužil v souvislosti s provinčními pozemky a postupnému propojování s institutem *longi*

¹⁷ URFUS. [Práva věcná.] In: KINCL a kol. *Římské právo...*, s. 177.

¹⁸ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 170–176.

¹⁹ ARNDTS. *Učební kniha Pandekt. Díl II. O právech k věcem ...*, s. 222.

²⁰ URFUS. [Práva věcná.] In: KINCL a kol. *Římské právo...*, s. 178.

²¹ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 218.

temporis praescriptio. Nově tak byla tato doba stanovena na deset let, jestliže strany sporu bydlely v téže obci a dvacet let, jestliže bydlely v obcích rozdílných.²²

Vydržení bylo dokonáno uplynutím posledního dne výše uvedeného časového úseku. Držitel si však do této lhůty mohl přičíst i časový úsek držby svého předchůdce, a to za předpokladu, že nabytí držbu způsobem odvozeným tzv. *accessio possessionis*. Příkladem tohoto započtení časového úseku držby předchůdce byla zejména situace dědění (univerzální sukcese), kdy dědic jakožto univerzální nástupce nastoupil na místo zůstavitele.²³

1.1.2. Mimořádné vydržení

V římském právu existoval nejprve pouze jeden druh vydržení (*usucapio*). Vydržení bylo založeno na pravém nabytí věci v dobré víře a uplynutí požadované doby, tedy jednoho roku u věcí movitých a dvou let u věcí nemovitých. Co do svých účinků a obsahu se tak při vztažení na dnešní rozdělení institutu vydržení jednalo o vydržení řádné. Vedle tohoto institutu se pak postupem času vytvořilo i vydržení nepřímé, tzv. *longi temporis praescriptio* a následně se k těmto institutům ještě přidalo promlčení vlastnické žaloby, tzv. *praescriptionis longissimi temporis*, což v dnešním rozlišení v zásadě odpovídá vydržení mimořádnému.²⁴

Mimo hranice civilního práva tak u provinčních pozemků začala vznikat paralelní forma vydržení zvaná tzv. *longi temporis praescriptio* (procesní obrana proti vlastníkově žalobě).²⁵ Vzhledem k tomu, že čím dál tím početnější část obyvatelstva zvaná peregrínové neměli oprávnění vydržet na základě institutu *usucapio* a dále v souvislosti s obecnou nemožností vydržet provinční pozemky, rozmohlo se tak nabývání majetku na základě institutu *longi temporis praescriptio* neboli zkráceně preskripce (*praescriptio*). Přestože preskripce plnila obdobnou funkci jako *usucapio*, na rozdíl od vydržení byla postavena na zcela jiných principech, ve své podstatě se jednalo o procesní obranu držitele proti vlastníkově žalobě.

Rozdíly oproti řádnému vydržení spočívaly mimo rozdílnou vydržecí dobu také v tom, že se vydržecí doba přetrhovala v případě zahájení civilního procesu mezi držitelem a vlastníkem ohledně předmětného vlastnického práva, dále se lišila tím, že věci patřící nezletilým a císaři byly z vydržení vyloučeny, navíc byla tato preskripce přípustná ve prospěch každého singulárního sukcesora.²⁶ V pozdějších dobách justiniánského práva došlo na základě Justiniánovy konstituce z roku 531 ke spojení institutů vydržení a preskripce, a následně

²² DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 207.

²³ ARNDTS. *Učební kniha Pandekt. Díl II. O právech k věcem ...*, s. 278.

²⁴ Tamtéž, s. 267–269.

²⁵ URFUS. [Práva věcná.] In: KINCL a kol. *Římské právo...*, s. 178–179.

²⁶ HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4. opravené vydání. Praha: knihkupec c. k. České univerzity J. OTTO v Praze, s. 368–369.

ke vzniku dvou druhů vydržení, tak jak je znalo později i rakouské právo a rovněž i současně platný občanský zákoník, tzv. vydržení řádné a mimořádné.²⁷

Mimořádné vydržení, tedy *praescriptionis longissimi temporis*, vzniklo již za císaře Konstantina I. a císaře Theodesia II. v období kolem roku 424. Řádné vydržení bylo totiž přípustné pouze pro věci, které nebyly *res furtivae* a *viciósní*. Mimořádné vydržení bylo naopak možné i pro tyto věci, a proto pravděpodobně sloužilo jako doplnění vydržení řádného. Zejména u kradených věcí totiž existovala nejistota ohledně jejich statusu při případné právní dispozici. Právní překážky týkající se držení majetku získaného krádeží tak v konečném důsledku často znevýhodňovaly osoby, které získaly majetek zcela legálně a poctivě.²⁸

Původní podoba mimořádného vydržení měla jen omezené účinky, jelikož nejpravděpodobněji zprvu poskytovala pouze procesní námitku proti žalobě na vrácení vlastnického práva obdobně jako *longi temporis praescriptio*. Změna nastala za vlády císaře Justiniána v roce 528, kdy byly mimořádnému vydržení přiznány věcněprávní účinky. K vydržení mimořádnému se žádala *bona fidei* na straně držitele, kdy mohly být vydrženy i věci nezpůsobilé *usucapionis* a *longi temporis praescriptionis*, vyjma *res extra commercium*, načež nebyl zapotřebí ani spravedlivý důvod nabytí držby. Na rozdíl od vydržení řádného bylo zapotřebí uplynutí vydržecí lhůty třiceti let a v případě kostelů a zbožných nadací dokonce čtyřiceti let.²⁹

1.2. Obecně k institutu bezdůvodného obohacení a jeho první zmínky

Shodně jako vydržení i institut bezdůvodného obohacení má v římském právu bohatou historii, kdy se mimo jiné i římscí právníci potýkali se situací, kdy se majetek jedné osoby ocitl bez právního důvodu v majetku osoby druhé. Problém nenastával ani tak v případě, kdy se druhá osoba nestala vlastníkem věci, jelikož zde měl původní vlastník nárok na vlastnickou žalobu (*rei vindicatio*), ale hlavně v okamžiku, kdy došlo k přechodu vlastnického práva na druhou osobu a původní vlastník zde fakticky ztratil nárok na uplatnění žaloby *rei vindicatio*, v tomto případě bylo zapotřebí speciálních nároků k navrácení věci.³⁰

Obecné situace, jako případ, zdali se dá obohatit na základě závazku ze smlouvy, nebo jestli je možné, aby na základě protiprávního přisvojení cizího majetku někdo rozšířil majetek vlastní, byly řešeny již dříve v dobách antiky. Římscí právníci se zabývali možnostmi náhrady

---

²⁷ HEYROVSKÝ. *Dějiny a systém...*, s. 370–372.

²⁸ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 44.

²⁹ HEYROVSKÝ. *Dějiny a systém...*, s. 370–372.

³⁰ MELZER, Filip. § 2991. In: MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX, § 2894–3081. Komentář*. Praha: Leges, 2018, s. 1239.

i v mnoha dalších situacích. Příkladem pak může být získání prospěchu z užívání cizího majetku v důsledku náhody, respektive pochybení. Rovněž zde byla řešena otázka mylné úhrady cizího dluhu.³¹ Římská právní věda pak ve smyslu obecné stoické zásady, že se nikdo nemůže obohacovat ke škodě jiného, propojila v dobách pozdní republiky tyto nároky s institutem *condictio*.³²

Inspiračním zdrojem bezdůvodného obohacení je tak již zmiňovaná zásada „*neminem est alterius cum alterius detrimento fieri locupletioem*“³³, kterou lze volně přeložit tak, že se nikdo nemá stát bohatším na úkor druhého. Někteří autoři dovozují vznik kondikcí i v souvislosti s Aristotelovou filozofií, která plynula například z jeho stěžejního díla *Etika Nikomachova* anebo *Politika*. Tato zásada byla natolik významná, že byla následně na základě práce kompilátorů zařazena dokonce i do padesáté knihy *Digest*.³⁴

Obecná ochrana před bezdůvodným obohacením byla na počátku starověkého Říma velmi slabá, samotná možnost vypořádání bezdůvodného obohacení se v římském právu objevila až mnohem později.³⁵ V zákoně dvanácti desek existovala pouze strohá zákonná úprava na základě, které bylo možno požadovat peníze nebo jiné určené věci.³⁶ Zpočátku tedy v římském právu neexistovala možnost kondikce nikoli z plnění, bylo tedy zapotřebí přesně určit peněžitou částku a důvod vzniku závazku. Podstatné však bylo, že ochuzenému náležela ochrana v podobě žaloby na vymožení předmětu bezdůvodného obohacení.

V průběhu vývoje římského práva docházelo postupně k rozšiřování možností uplatnění kondikce na čím dál více případů.³⁷ První obsáhlejší kodifikace kondikcí byla upravena zákonem *legis Silia* a *legis Calpurnia*. *Legis Silia* sloužil k vymožení peněžité částky a *Legis Calpurnia* k žalobě na vydání určitého množství obilí, což bylo následně rozšířeno o další věci s výjimkou peněz. Specifikem žaloby z kondikce byl její abstraktní charakter, který nevyžadoval žádnou specifickou žalobní formuli.³⁸

V doktríně východořímské, možná již v době pozdně klasické se pak na rozdíl od původního pojetí, kdy kondikce byla brána jakožto jednotný nárok, vycházelo z pojetí kondikce jako skupiny samostatných nároků.³⁹ Z tohoto vyplývá problematický aspekt institutu

---

³¹ DAJCZAK, a kol. *Právo římské...*, s. 373.

³² MELZER, § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1239.

³³ DOSTALÍK, Petr. *Conditiones: ke kořenům bezdůvodného obohacení*. Praha: Auditorium, 2018, s. 11.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 372–373.

³⁶ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 65–67.

³⁷ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 372–373.

³⁸ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 66–67.

³⁹ MELZER, § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1240.

bezdůvodného obohacení, který se rovněž promítá i do novodobých právních úprav, kdy dle názoru řady autorů se jedná o jednu z nejsložitějších civilistických konstrukcí. V římském právu totiž neexistovala jednotná koncepce bezdůvodného obohacení, ale pouze řada jednotlivých samostatných kondikcí. V souvislosti s tímto bylo například i systematika kondikcí v digestech zcela odlišná od uspořádání v Justiniánském právu.⁴⁰

1.2.1. Členění žalob z obohacení

Jednotlivé žaloby z obohacení tak římské právo rozlišovalo na několik podtypů, a to *condictio indebiti*, *condictio ob turpem (vel iniustam) causam*, *condictio ob causam (rem) dati*, *conditio sine causa a condictio furtiva* v římském právu trestním byla dále rozlišovaná i *conditio ex lege*.

a) *Condictio indebiti*

První a patrně ta nejdůležitější byla *condictio indebiti*, která směřovala k navrácení omluvitelným omylem plněného nedluhu. Pro uplatnění nároku z této žaloby bylo zapotřebí jednak, aby bylo plněno se zřetelem k domnělému závazku a zadruhé, aby tento závazek ve skutečnosti neexistoval a zároveň, aby bylo plněno z omluvitelného omylu. Předmětem žaloby pak bylo samotné plnění, které se žalovanému dostalo na základě neexistujícího závazku, přičemž pokud byl příjemce v dobré víře, dovozovala římská právní věda možnost příjemce ponechat si plody a jiný zisk.⁴¹ Typickým příkladem této kondikce byla situace, kdy jedna osoba plnila jiný předmět než původně dohodnutý, nebo byl sice plněn správný předmět, avšak jiné osobě.⁴²

V právní vědě dlouho panoval názor, že právě tato kondikce byla původně tou nejstarší. Tento názor měl patrně původ v Gaiově díle *Rerum cottidianae*, kdy tento kondikci z nedluhu zařadil jako první. Gaius tak ovšem neučinil z důvodu stáří jejího původu, ale z důvodu, že mezi jednotlivými druhy kondikcí, jak již bylo uvedeno dříve, se zpočátku téměř nerozlišovalo.⁴³

b) *Condictio ob causam (rem) dati*

Tato kondikce pak spočívala v tom, že byl stanoven předpoklad plnění, který se nesplnil. Předpokladem této žaloby bylo, že jedna osoba poskytla druhé osobě pod podmínkou jisté budoucí skutečnosti plnění a druhá osoba v důsledku tohoto rozmnožila svůj majetek. Příjemce plnění měl následně vrátit poskytovateli veškerý prospěch, který přímo nebo nepřímo nabyl

³⁹ MELZER. § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1238.

⁴¹ ARNDTS, Carl Ludwig. *Učební kniha Pandekt. Díl III. O závazcích*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, podle: Právnická Jednota, 1886, s. 272–274.

⁴² DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 91–95.

⁴³ Tamtéž, s. 84–85.

tím, co přijal. Výjimkou byla situace, kdy příjemce toto plnění vynaložil do majetku poskytovatelem nebo bylo vrácení bez viny příjemce nemožné.⁴⁴

Condictio ob causam (rem) dati neboli *Condictio causa data causa non secuta* nabyla své důležitosti zejména s ohledem na fakt, že v římském právu nebylo přípustné, aby mohlo být žalováno jakékoli ujednání.⁴⁵ Typickou situací, kdy docházelo k užití této kondikce, bylo například zřízení věna před sňatkem, kdy ke sňatku nakonec nedošlo, dále když bylo učiněno darování pro případ smrti a dárce přežil obdarovaného nebo v případě, kdy se někdo podělil s dědici o svůj majetek, avšak nakonec ho nezískal. Původně za dob klasického práva se bylo možno žalobou domáhat pouze v případě, že bylo převedeno vlastnictví k věci, za justiniánského práva tato překážka odpadla a bylo možno žalovat na jakémoliv jiné plnění.⁴⁶

c) *Condictio ob turpem (vel iniustam) causam,*

Condictio ob turpem (vel iniustam) causam usilovala o navrácení plnění z nemravného důvodu, kdy typickým příkladem bylo zejména poskytnutí úplatku státnímu úředníkovi.⁴⁷ Nečestnost účelu pak obvykle spočívala ve třech situacích, a to v subjektu, který přijímal, subjektu, který dával nebo kombinaci obou těchto případů. Klasickou ukázkou této kondikce pak představovalo odevzdání peněz za účel zabránění deliktu.⁴⁸ V praxi nastávaly i situace, kdy byly nečestné obě strany, přičemž v tomto případě bylo použití této kondikce zakázáno.⁴⁹ Později v období klasickém byla na tuto kondikci na základě *lex non dubium* napojena *Conditio ob iniustam causam*.⁵⁰

d) *Condictio sine causa*

Další byla *conditio sine causa*, jenž spočívala zejména v případech, kdy nedošlo k řádnému přechodu vlastnického práva k převáděné věci, avšak již došlo k jejímu zániku, ztrátě nebo třeba smíšení. Příkladem této kondikce byly situace, kdy bylo něco dáno za účelem právně nemožného výsledku, nebo na základě neplatného právního jednání.⁵¹ Tato kondikce vznikla zobecněním *conditio indebiti soluti*.⁵²

---

⁴⁴ ARNDTS. *Učební kniha Pandekt. Díl III. O závazcích...*, s. 278–279.

⁴⁵ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 107–109.

⁴⁶ Tamtéž, s. 112.

⁴⁷ MELZER. § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1240–1241.

⁴⁸ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 114–115.

⁴⁹ Tamtéž, s. 122.

⁵⁰ Tamtéž, s. 128–129.

⁵¹ MELZER. § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1240–1241.

⁵² DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 86.

e) *Condictio furtiva*

Výše uvedené kondikce ještě Justinián rozšířil o *condictio furtiva*, která vlastníkově vedle *rei vindicatio* zvětšovala možnost právní ochrany proti zloději, přičemž na rozdíl od vindikační žaloby, zde náležela ochrana i v případě, kdy byla ukradená věc zlodějem zcela zničena.⁵³ Jednalo se patrně o původně nejstarší druh kondikce, která souvisela například s žalobou na vrácení věci. Například Dostálík byl toho názoru, že tato kondikce vznikla zobecněním *actio rerum amotarum* (žaloba na vydání věcí odcizených jedním z manželů druhému), což dovozoval z jejich podobných charakteristických rysů, zejména pak z toho, že ani jedna nepodléhala promlčení. Oproti *reivindicatio* měla tato žaloba v praxi výhodu spočívající v možnosti na úspěch i v případě, že ukradená věc přestala existovat.⁵⁴

1.3. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v římském právu

1.3.1. Obecně ke vzájemnému vztahu

Z definice bezdůvodného obohacení je nepochybné, že i nabytím samotné držby dochází k jisté formě obohacení na straně jedné a ochuzení na straně druhé, zejména zde lze hovořit o obohacení v podobě užívání, případně požívání. Je tak patrné, že když v důsledku samotného vydržení dojde k nabytí vlastnického práva k držené věci, tak se nabyvatel na úkor původního vlastníka obohatí o hodnotu vydržené věci. Nicméně ani nabytí vlastnického práva na základě

---

⁵³ DAJCZAK a kol. *Právo římské...*, s. 375.

⁵⁴ Dostálík upozorňuje, na odlišný pohled Savignyho a shodný pohled Liebse v DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 74–83.

mimořádného vydržení, by dle mého názoru, nemělo samo o sobě znamenat, že druhá strana již nemůže posléze vůči vydržiteli uplatňovat žádné právní nároky.

Primárně se tak může jevit jako vhodné zvažovat uplatnění nároků z bezdůvodného obohacení. Jistý smysl by mimo rámec bezdůvodného obohacení dávalo, i kdyby původní vlastník dostal v určitých případech za ztrátu své věci alespoň kompenzaci v podobě náhrady škody, která by parciálně kompenzovala náhradu za jeho zaniklé vlastnické právo. Je však otázkou, kdy by tato náhrada byla přípustná a kdy nikoli, jakož samozřejmě však i její eventuální výše.

1.3.2. Vzájemný vztah dle fragmentů z římského práva

Vydržení jako institut se od svého počátku vyvíjel v úzké souvislosti s petitorní ochranou vlastníka, což jsou prostředky, které může vlastník využít k obraně svého vlastnictví proti neoprávněným zásahům. I když je vydržení obecně považováno za součást hmotného práva, tedy práva, které se zabývá otázkami vlastnictví a jeho obsahem, procesní aspekt vydržení byl od nepaměti výrazný. V římském právu se otázkou jakési náhrady při vydržení zabýval například Paulus v souvislosti s odpadnutím překážky vydržení ukradené věci.

D. 41, 3, 4, 13 (Paulus libro 54 ad edictum): „*Sed et si vindicavero rem mihi subreptam et litis aestimationem accepero, licet corporaliter eius non sim nactus possessionem, usucapietur.*“⁵⁵

V tomto případě došel k závěru, že překážka vydržení odpadne i bez nutnosti vrácení věci původnímu vlastníku, a to v případě, kdy původní vlastník přijme náhradu za věc na základě vindikační žaloby.⁵⁶ V podstatě tím tak chtěl Paulus říci, že se držitel mohl stát vlastníkem i na základě odškodnění nebo vyrovnání, bez nutnosti vrátit věc původnímu vlastníku. Náhradou škody tak zde v tomto případě došlo k odpadnutí překážky vydržení, přičemž tuto náhradu lze v kontextu výše uvedeného fragmentu chápat jako formu bezdůvodného obohacení.

Souvislost institutů mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení by dále bylo možno vyvozovat i z následujících dvou fragmentů.

D. 12, 6, 15, 1 (Paulus, libro decimo ad Sabinum): „*Sed et si nummi alieni dati sint, condic tio competet, ut vel possessio eorum reddatur. – Quemadmodum si falso existimans possessionem me tibi debere alicuius rei tradidissem, condicerem. – Sed et si possessionem*

---

⁵⁵ MOMMSEN, Theodor, KRUEGER, Paulus. *Corpus Iuris Civilis*. vol I. Berlín: Weidmannos, 1829, Paulus D. 41, 3, 4, 13., s. 603.

⁵⁶ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 64–65.

*tuam fecissem ita, ut tibi per longi temporis praescriptio nem avocari non possit, etiam sic recte tecum per indebitam conditionem age rem.*⁵⁷

Paulus v 10. knize k Sabinovi: *Ale také když byly plněny cizí mince, přísluší kondikce, aby byla navrácena jejich držba. Také tehdy, když nesprávně předpokládám, že ti dlužím držbu něčeho, a věc jsem předal, žaluji na vrácení. Ale také když jsi pozbyl držby takovým způsobem, že díky námitce uplynutí dlouhého času nebude možné ji odejmout, mohu tě správně žalovat kondikcí na vrácení nedluhu.*⁵⁸

Paulus zde rozebírá tři různé situace, ve kterých dochází k neoprávněnému nabytí majetku. Kdy na základě převodu nedošlo k nabytí vlastnictví, ale pouze nabytí držby. V prvním případě se jedná o situaci, kdy dal první subjekt mince, které vlastnil druhý subjekt třetímu subjektu. Druhá situace řeší případ, kdy jeden subjekt v domnění, že je toho povinen, odevzdal druhému subjektu věc, ve skutečnosti však k tomuto povinen nebyl.

Mimo to, že z uvedeného fragmentu lze dle mého názoru dovodit, že bylo možno na základě žalob z bezdůvodného obohacení požadovat i držbu, tak zcela stěžejní je však třetí situace, kdy se příjemce neoprávněné platby stal vlastníkem na základě působení *praescriptio longi temporis* (neboli předchůdce mimořádného vydržení). V tomto případě totiž Paulus přiznává možnost uplatnění *conditio indebiti*. Z třetí části textu tak lze vyvozovat, že dával Paulus možnost použití *condictio* i v případě, když prostřednictvím institutu *praescriptio longi temporis* již zanikla možnost použití žaloby na vrácení věci (*rei vindicatio*). Diskutovalo se o tom, zdali původní vlastník požaduje navrácení vlastnictví, nebo pouze usiluje o překažení nenapadnutelné pozice držby. Dle většiny autorů ovšem již k přechodu vlastnictví fakticky došlo, a to i přestože *praescriptio longi temporis* představovalo ve své době zatím pouze procesní ochranu držby, nikoli ještě způsob nabývání vlastnictví.⁵⁹ Toto lze navíc dle mého názoru dovozovat i z citovaného textu, kdy Paulus tvrdí, že díky námitce uplynutí dlouhého času již nadále není možné držbu odejmout.

Výše uvedený názor by mohl potvrzovat i další citovaný fragment:

D. 39, 6, 13, (Iulianus libro 17 digestorum): „*Si alienam rem mortis causa donavero eaque usucapta fuerit, verus dominus eam condicere non potest, sed ego, si convaluero.*“⁶⁰

---

⁵⁷ MOMMSEN, *Corpus Iuris Civilis...*, Paulus D. 12, 6, 15, 1., s. 196.

⁵⁸ DOSTALÍK, Petr. *Conditiones římského práva a jejich vliv na pozdější právní vývoj* [online]. Praha, 2018 [cit. 2023-10-15]. Habilitační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. s. 203.

⁵⁹ WAL, Tobias van der. *Nemo condicit rem suam: over de samenloop tussen de rei vindicatio en de condictio* [online]. Leiden, 2019 [cit. 2023-10-15]. Doctoral Thesis. Leiden University, Faculty of Law, s. 89–91.

⁶⁰ MOMMSEN, *Corpus Iuris Civilis...*, Iulianus D. 39, 6, 13., s. 564.

Iulianus v 17. knize Digest: „*Jestliže jsem daroval cizí věc pro případ smrti a ona byla vydržena, její skutečný vlastník nemůže žalovat kondickí, to mohu já, pokud se uzdravím.*“⁶¹

Stejně jako ve výše uvedeném třetím případě z citovaného Paulova textu připouští Iulianus možnost žalovat kondickí již vydržený majetek. Ten, kdo neoprávněně zaplatil, tak mohl podat žalobu z kondikce poté, co se *rei vindicatio* stalo nemožným.⁶²

Názor, že náhrada v případě vydržení mohla mít v římském právu své místo také může potvrzovat i níže citovaný fragmenty Scaevoly.

D. 12, 6, 67 (Scaevola libro quinto digestorum): „*Stichus testamento eius, quem dominum suum arbitratur, libertate accepta, si decem annis ex die mortis annuos decem heredibus praestitisset, per octo annos praefinitam quantitatem ut iussus erat dedit, postmodum se ingenuum comperit nec reliquorum annorum dedit et pronuntiatum est ingenuus: quaesitum est, an pecuniam, quam heredibus dedit, ut indebitam datam repetere et qua actione possit. Respondit, si eam pecuniam dedit, quae neque ex operis suis neque ex re eius, cui bona fide serviebat, quaesita sit, posse repeti*“.⁶³

Volně přeloženo: Stichus, který získal svobodu na základě závěti toho, o němž se domníval, že je jeho majitelem, pod podmínkou, že bude deset let po jeho smrti platit jeho dědicům ročně deset aurei, platil předepsanou částku po dobu osmi let, jak mu bylo nařízeno; poté zjistil, že se narodil svobodný, a po zbývajících roky neplatil žádné platby, a také byl u soudu prohlášen za svobodně narozeného. Vystala otázka, zda může zahájit řízení o vrácení peněz, protože mu nenáležely, a pokud ano, jakou žalobou? Odpověď zněla, že pokud peníze, které zaplatil, nezískal ani vlastní prací, ani prostřednictvím majetku toho, komu v dobré víře sloužil, lze podat žalobu na jejich vrácení.

Z výše uvedeného fragmentu lze dle mého názoru dovozovat dva zcela protichůdné závěry. První závěr spočívá v tom, že peníze již poskytnuté dědicům na základě předmětné závěti, která ale byla v příslušné části neplatná, již mohly být řádně vydrženy, jelikož uplynula vydržecí doba pro řádné vydržení. V tomto případě by se mohlo jednat o další případ potvrzující mou hypotézu, že i přes vydržení měl ochuzený možnost podat žalobu na náhradu. Autor textu se však okolností, jestli již bylo vydrženo, či nikoli nezabýval. Autorova myšlenka tak mohla spočívat i v něčem zcela odlišném a tedy, že k žádnému vydržení vůbec nedošlo, nejspíše z důvodu nedostatku některých z podmínek, a proto přisuzuje ochuzenému stále náhradu na vrácení, a to pravděpodobně žalobou *rei vindicatio*.

---

⁶¹ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 38.

⁶² WAL. *Nemo condicit rem suam...*, s. 89–91.

⁶³ MOMMSEN, *Corpus Iuris Civilis...*, Scaevola D. 12, 6, 67., s. 201.

2. Úprava v česko-rakouském právu

2.1. Codex Theresianus a historický kontext

Několik let před kompletním vypracováním ABGB, došlo v Brně roku 1753 ke vzniku komise, která měla za cíl vytvořit nový komplexní kodex občanského práva. Tento krok do jisté míry představoval obrat od středověké koncepce, kdy do té doby, byl běžný právní styk spojen zejména s obyčejovým právem. Nové osvícenské myšlenky tak vedly ke vzniku přirozenoprávních idejí, což mělo ve své podstatě za důsledek potřebu vytvoření nových obecných právních kodexů typických právě pro kontinentální právní systémy. *Codex Theresianus* zůstal nakonec pouze na úrovni osnovy, platnosti a účinnosti tedy nikdy nenabyl, jeho právní přesah je však nezpochybnitelný, přičemž jeho obsah se podstatně promítá i právě v samotné úpravě ABGB.⁶⁴

Institut mimořádného vydržení byl v Tereziánském kodexu upraven v druhé knize, 9. kapitole, v ust. § 7 a bodech 147–150:⁶⁵

„147. Von den vorbeschriebenen Arten der Verjährung ist die unfürbentliche Besizeit unterschieden, als welche schon in sich selbst die Straft einer recht- mäßigen Ankunfft, und eines vollen Rechts und Eigenthums dergestalten einschließt, daß Jener, welcher solche für sich anzuführen vermag, keine andere Ankunftsursache anzuzeigen nöthig habe.“⁶⁶

Volný překlad bodu 147: Od výše uvedených typů vydržení je potřeba odlišit mimořádné vydržení, které samo o sobě dokazuje oprávněné nabytí vlastnického práva tak, že ten, kdo jej dokáže pro sebe prokázat, nemusí uvádět žádný jiný právní důvod nabytí držby.

„148. Durch die unfürdenkliche Zeit wird ein Zeitlauf verstanden, welcher über der Menschen Gedächtnuß hinausreicht, also, daß Niemand sich weder des Anfangs, noch einer widrigen Bewandtnuß erinnern fönnen.“⁶⁷

Volný překlad bodu 148: Pod pojmem mimořádného vydržení se rozumí držení věci po takový časový úsek, který přesahuje lidskou paměť, tak že si někdo nepamatuje ani na začátek, ani na nepoctivý úmysl.

„149. Doch muß die unfürdenkliche Besizeit von Demjenigen, der solche für sich anführet, burd) titchtige Zeugen erwiesen werden, welche eidlich zu erhärten haben, erstens, daß der allgemeine Ruf und Meinung feie, daß die Sache sich so, wie sie angegeben wird,

---

⁶⁴ URFUS, Valentin. Brněnská kompilační komise: 1753–1756. Počátek cesty k rakouské kodifikaci občanského práva. *Právní rozhledy*, 2003, č. 8, s. 408–413.

⁶⁵ HARRAS-HARRASOWSKY, Philipp von (ed.). *Der Codex Theresianus und seine Umarbeitungen*, Bd. II. Wien: C. Gerold's Sohn, 1884, s. 153.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus II...*, s. 153.

verhalte, und Niemand sich des Widerspiels erinnere, zweitens, daß sie es allezeit so gesehen, und auch von ihren Vorfahreren niemalen anderst gehöret haben, drittens, daß ein Anderes zu feiner Zeit gesehen, noch wahrgenommen worden.“⁶⁸

Volný překlad bodu 149: Mimořádné vydržení musí být prokázáno tím kdo ho tvrdí, a to důvěrnými svědky, kteří musí přísahou potvrdit, zaprvé, že podle obecného názoru je věc v držení oprávněného subjektu, přičemž si nikdo nepamatuje nic jiného, zadruhé, že to tak věděli vždycky a od svých předků nikdy nic jiného neslyšeli, zatřetí, že za žádného jiného období nebylo pozorováno nebo vnímáno nic jiného.

„150. Wer babero feinen unfürdenklichen Besitz auf solche Art erwiesen, hat auch das Eigenthum vollkommen erprobet, wann ihme nicht die zu Recht ver – jährte lanbtäfliche, stadt – oder grundbücherliche Ankunft des Anderen im Wege stehet, dann wider diese solle auch eine unfürdentliche Besitzzeit nicht die geringste Straft haben, noch weniger deren Beweis zulässig sein, wo aus der Landtafel, Stadt – oder Grundbüchern das Gegentheil erhellet. Wo hingegen keine andere wie.“⁶⁹

Volný překlad bodu 150: Kdo tímto způsobem prokázal mimořádné vydržení, prokázal také zcela vlastnictví, pokud mu v tomto nabytí nebrání oprávněně pozemkové nebo knihovní nabytí práva druhé osoby. Pak by proti těmto ani u mimořádného vydržení neměla mít sebemenší sílu, tím méně by měl být její důkaz přípustný, pokud z pozemkové, městské nebo jiné knihy vyplývá opak. Na druhou stranu tam, kde není žádná jiná taková listina, je mimořádné vydržení silným důkazem vlastnictví.

Na první pohled je tedy patrné, že se vztahem s bezdůvodným obohacením v Codexu Theresianus autoři zcela nezabývali, a to i přestože je zde úprava mimořádného vydržení rozsáhlejší než v následném ABGB, tak co do vymezení faktických podmínek je velice obecná, až na první pohled zavádějící a zbytečně spleťtá. Náhradu původnímu vlastníkovi však zcela nevyklučuje, z rozboru předmětného textu a zejména i v komparaci s následným obdobím bychom ji však dovozovali spíše stěží. Lze se tak domnívat, že již první přípravy ABGB představovaly odchýlení od římskoprávní koncepce, která s náhradou alespoň v jistých případech, jak již bylo uvedeno pravděpodobně počítala.

---

⁶⁸ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus II...*, s. 153.

⁶⁹ Tamtéž.

2.2. Mimořádné vydržení v Hortenově a Martiniho osnově (1774 a 1796) a historický kontext

Osnova Tereziánského kodexu nebyla většinou zcela akceptována, avšak i v dalších letech došlo na našem území ke snahám o obecnou kodifikaci soukromého práva. Bernard Horten přepracoval Tereziánský kodex a na jeho základě vznikla tzv. Hortenova osnova.⁷⁰ Mimořádné vydržení bylo v Hortenově osnově upraveno ve II. knize, 7. kapitole, v ustanovení § 41 a 42 které zní:

„41. Und da sich zum Deffteren ergibt, daß wegen einer zwischen zweien benachbarten Häusern gelegenen Wand oder Mauer ein Stritt vorfalle, weme dieselbe zugehere, weilten entweder ein Jeder sich solche zueignen, oder sich deren entäußeren will, so folle in Ermanglung anderer zulänglicherer Beweisen das Eigen thum der Mauer aus solchen vorfindlichen Kennzeichen entschieden werden, welche wahrscheinlicher Weise von niemandem Anberen, als von dem Eigenthümer der Maner herrühren können.“⁷¹

Volný překlad § 41: Od běžných způsobů vydržení se liší mimořádné vydržení, tedy když někdo věc nebo právo drží tak dlouho, že počátek držení sahá až za lidskou paměť. Ten, kdo toto prokáže, nemusí uvádět žádný právní důvod, proč se věc dostala do jeho držby, ale sama tato dlouhá doba držby má v sobě úplnou sílu práva a vlastnictví; V tomto případě však musí být tato doba držby důkladně prokázána spolehlivými svědky, kteří potvrdí, že věc byla vždy držena tak, jak je popsána, a že nikdy neslyšeli o tom, že by byla v držení někoho jiného, a že dle všeobecného povědomí a názoru se věc vždy chovala tak, jak je tvrzeno, aniž by si někdo pamatoval opak.

42. „Derlei Kennzeichen sind die nicht erst neuerlich, sondern schon vorläuft in die Mauer eingelassene, oder darauf gelegte Trame und Ballen bes einen Ge bäubes, die gegen der Seiten des einen Gebäudes von der Mauer verfinkliche Wandpfeiler, Erler, Wetterbächer, herabhängende Ziegeln oder Taschen, und somit auf ber einen Seiten herabrinnde Dachtropfen, Mauerlöcher, Blindfenster, Blind fällen, Schwibbögen, umfemehr aber ganze durch die Wand gehende Fenster ven jener Seiten, von welcher fie geöffnet werben.“⁷²

Volný překlad § 42: Avšak mimořádné vydržení nemůže nastat proti pozemkovým knihám, městským nebo katastrálním knihám, pokud v nich je zaznamenáno právo jiné osoby. Kromě tohoto zápisu se mohou proti mimořádnému vydržení brát v úvahu i jiné doklady, které

---

⁷⁰ URFUS. *Brněnská kompilační komise...*, s. 408–413.

⁷¹ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus IV...*, s. 176.

⁷² Tamtéž.

prokazují, že věc nebo právo patří jiné osobě. Tyto doklady však musí být dostatečně silné, aby dokázaly vyvrátit prokázané mimořádné vydržení.

Z výše uvedeného tak lze jednoznačně spatřovat snahu o postupné zužování, a zároveň zjednodušování příliš široké úpravy mimořádného vydržení a zároveň snahu o její konkretizaci. Ve vztahu k institutu bezdůvodného obohacení však opět nelze spatřovat ničeho, co by stálo v kontextu této práce za zmínku.

Martiniho osnova se poté zabývala mimořádným vydržením ve III. knize, 18. kapitole, v ustanovení § 23, jenž zní:⁷³

„§. 23. So lang diese Rechte den öffentlichen Büchern nicht einverleibt find, stehet dem Berechtigten nur der körperliche, aber kein rechtlicher Befit zu erst nach Berlauf von dreißig Jahren fann ein solcher redlicher Inhaber, auch ohne einen rechtmäßigen Titel darzuthun, die Vormerfung fordern, und die ordentliche Eviganggit anfangen.“⁷⁴

Volný překlad § 23: Dokud nejsou tato práva zapsána do veřejných knih, má oprávněný pouze držbu, ale nikoli právní vlastnictví. Teprve po uplynutí třiceti let může takový poctivý držitel, i bez předložení právního titulu, požadovat vklad a zahájit řádné vydání.

O tom že problematika náhrady původnímu vlastníkovu nebyla předmětem jakýchkoli kodifikačních debat navíc svědčí i Ofnerovy poradní protokoly, které nic takového nezachycují, kdy hlavním předmětem tehdejších debat byla pouze textová podoba potřebného času pro mimořádné vydržení, tedy jestli zde stanovit pevný časový úsek, nebo že se bude jednat o násobek doby pro vydržení řádné.⁷⁵

2.3. Mimořádné vydržení v ABGB

2.3.1. Obecně k vydržení v ABGB a historický kontext

ABGB neboli obecný zákoník občanský (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*)⁷⁶ představoval první ucelený kodex soukromého práva, který byl platný pro všechny rakouské země kromě Uher. Vyhlášen byl 1. 6. 1811 na základě patentu č. 946 Sb. z. s., přičemž účinnosti nabyl 1. 1. 1812. Kodifikován byl v německém jazyce s tím, že tento text v němčině byl pak primárním vodítkem při posuzování překladů do jazyků jednotlivých habsburských provincií. Od předchozích kodexů a zákonů platných na našem území se vyznačoval především všeobecností a výlučností, tedy že zrušil veškerou předešlou právní úpravu a byl platný pro

⁷³ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus V...*, s. 233.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ OFNER, Julius. *Der Ur-Entwurf und die Berathungs-Protokolle des Oesterreichischen Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches*. Bd. II. Wien: A. Hölder, 1889, s. 272.

⁷⁶ Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

všechny obyvatele bez rozdílu.⁷⁷ ABGB byl na našem území platný i po rozpadu Rakouska-Uherska, a to na základě čl. 2 recipročního zákona.⁷⁸

ABGB byl tak jako kodex výsledkem snahy zákonodárců vytvořit novou adekvátní právní úpravu, která by zachycovala komplexnost vztahů, které ve společnosti vznikaly zejména z důvodu postupného vývoje z feudální společnosti a růstu obchodu a výroby napříč kontinentální Evropou.⁷⁹

První podstatnou odchylkou oproti římskému právu byl přesun institutu vydržení až k úpravě promlčení, a tedy jeho odtržení od věcných práv, což bylo ostatně patrné již z Martiniho osnovy.⁸⁰ Konkrétně se tak v rámci ABGB nacházel až v třetím díle, v hlavě čtvrté, tzn. ustanovení § 1452 až § 1477 ABGB, nazvané přímo „*O promlčení a vydržení*“.⁸¹

Inspirace úpravy v římském právu je přitom patrná již na první pohled. I přesto se však kodifikace držby zdatelně odlišovala, zejména se pak jednalo o oblasti titulu a dobré víry, které byly nově podřazeny pod držbu řádnou, poctivou a pravou. V rámci vydržecích titulů došlo nově k vyloučení originárních vydržecích titulů jako například titulu *pro delicto*.

Úprava ABGB rozlišovala mezi vydržením řádným a mimořádným, avšak vydržení mimořádné nebylo jakožto mimořádné vydržení nikde v zákoně výslovně označeno, přesto však byl tento druh vydržení v právní praxi takto běžně nazýván.⁸²

2.3.2. Řádné vydržení

Podmínky řádného vydržení byly upraveny v § 1460 ABGB: „*K vydržení je kromě způsobilé osoby a způsobilého předmětu potřeba; aby někdo skutečně držel věc nebo právo, jichž má být tímto způsobem nabyto; aby jeho držba byla řádná, poctivá a pravá a aby trvala po všechen čas zákonem vyměřený (§§ 309, 316, 326 a 345).*“⁸³ Dle výše uvedeného tak k vydržení řádnému byly zapotřebí čtyři podmínky: osobní způsobilost, způsobilost věci, kvalifikovaná držba, a nakonec uplynutí času.⁸⁴

⁷⁷ SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Civilní kodexy 1811–1950–1964*. Brno: Doplněk, 1993, s. 19.

⁷⁸ Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého.

⁷⁹ KORECKÁ, Věra. *Neoprávněný majetkový prospěch v občanském právu*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1981, s. 18.

⁸⁰ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus V...*, s. 231.

⁸¹ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 286–290.

⁸² ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI. Komentář*. Praha: V. Linhart, 1937, s. 471.

⁸³ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 287.

⁸⁴ ROUČEK. § 1452 až § 1477. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 449.

a) *Osobní způsobilost*

Osobní způsobilostí bylo ve smyslu výše uvedeného ustanovení myšleno, že subjektem způsobilým, byl tak každý, kdo byl způsobilý k nabytí práva obecně.⁸⁵

b) *Způsobilost věci*

Způsobilá věc byla dle rakouského práva každá movitá a nemovitá věc, která byla předmětem právního obchodu.⁸⁶

c) *Kvalifikovaná držba*

Kvalifikovanou držbou pak byla myšlena taková držba, která byla pořádná, poctivá a pravá. Pořádná držba byla definovaná v § 1461 ABGB a jednalo se o takovou, která se zakládala na titulu, který by postačil k převodu vlastnictví, kdyby byl převodce skutečným vlastníkem. Podstatným rozdílem oproti římskému právu zde byl předpoklad smlouvy (nebo obecně právního titulu) k převodu vlastnictví, z tohoto pak plyne vyloučení tzv. titulu putativního, titulu tzn. domnělého a původního například titulu *pro delicto*.⁸⁷⁸⁸ K tomuto závěru lze dospět zejména z důvodu, že ustanovení § 1461 ABGB uvádí pouze derivativní způsoby nabývání vlastnictví.⁸⁹

Držba dále musela být poctivá, a to na rozdíl od římského práva, po celou dobu trvání, přičemž poctivost držby jako takové se presumuje. Podmínkou poctivosti navíc došlo k nahrazení, respektive upřesnění původní *bona fidei* z římského práva.⁹⁰

V poslední řadě musela být držba pravá, toto bylo upraveno v § 1464 ABGB. Randa například zastával názor, že nepravé držení je pouze speciální kategorií držení nepořádného. Přestože se jednalo o problematickou právní otázku, tak tento názor zdůvodňoval tak, že pokud je k vydržení zapotřebí titul, tak nepravé držení samo o sobě nestačí.⁹¹ Opačného názoru však byl například Krčmář.⁹²

---

⁸⁵ ROUČEK. § 1452. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 442.

⁸⁶ RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 5. opravené vydání. Praha: knihkupectví Fr. Řivnáče, 1900, s. 100.

⁸⁷ ROUČEK. § 1461. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 453–454.

⁸⁸ Shodně i RANDA. *Právo vlastnické dle rakouského práva...*, s. 102–103.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ ROUČEK. § 1452. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 454.

⁹¹ RANDA. *Právo vlastnické dle rakouského práva...*, s. 109.

⁹² KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. I., Výklady úvodní a část všeobecná*. 3. doplněné vydání. Praha: Spolek československých právníků "Všeherd", 1927, s. 202.

d) *Uplynutí času*

Vydržecí doba byla v ABGB rozlišována na řádnou a mimořádnou. Ve vztahu k movitým věcem byla řádná vydržecí doba tři roky a ve vztahu k nemovitostem třicet let, přičemž podmínkou bylo, že věci nebyly zapsány ve veřejných knihách.⁹³ Dále zde existovala i tzv. vydržecí doba mimořádná neboli kromobyčejná, ta připadala v úvahu při zvláštnostech subjektů, objektů nebo právních vztahů. Mimořádná vydržecí doba byla pro movité věci šest let a pro nemovitosti čtyřicet let. Typicky se jednalo o příklady vydržení vůči právnickým osobám (tzn. správci státních statků, státního jmění, pokud se promlčení připouštělo, správci statků církví, obcí a jiné dovolené soubory).⁹⁴

Shodně jako v římském právu bylo možno si do své vydržecí doby započíst i dobu předchůdce. V ABGB to upravoval § 1493, přičemž k započtení předchůdci držby (*accessio possessionis*) vyžadovalo, aby byl vydržitel právním nástupcem osoby původně držící. Nehrálo přitom roli, zdali se jedná o univerzální či singulární sukcesí, podstatné bylo především, aby se jednalo o kvalifikovanou držbu (řádnou, poctivou a pravou).⁹⁵

2.3.3. **Mimořádné vydržení**

Mimořádné vydržení bylo upraveno v § 1477 ABGB ve znění: „*Kdo opírá svoje vydržení o dobu třicetiletou nebo čtyřicetiletou, nepotřebuje udávati řádný právní důvod. Avšak nepoctivost držby vůči němu prokázaná vylučuje vydržení i v této delší době.*“⁹⁶ Zákon však s označením mimořádného vydržení nepracoval, přestože například v komentářích k tomuto ustanovení se běžně vyskytuje.⁹⁷

Narozdíl od řádného vydržení, které muselo být řádné, poctivé a pravé, tak v případě mimořádného vydržení se podmínka pravosti zcela nevyžadovala, stačilo pouze držení bezelstné. Odlišnosti navíc spočívaly v délce vydržecí doby, kdy lhůta u vydržení řádného, byla u věcí movitých tři roky a u věcí nemovitých deset let. Naopak u mimořádného vydržení zákon stanovil lhůtu třicet let u věcí movitých a čtyřicet let u věcí nemovitých.

Podstatnou odlišností byla dále možnost vydržet i bez řádného titulu, avšak to pouze za již výše uvedeného předpokladu bezelstné držby. Pro mimořádné vydržení tak nebylo zapotřebí kvalifikované držby a základní podmínkou tak byla pouze dobrá víra po určitou dobu.⁹⁸

⁹³ ROUČEK. § 1466, §1467. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 459

⁹⁴ RANDA. *Právo vlastnické dle rakouského práva...*, s. 110–111.

⁹⁵ ROUČEK. § 1493. In: ROUČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 522.

⁹⁶ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 289.

⁹⁷ ROUČEK. § 1477. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 471.

⁹⁸ RANDA. *Právo vlastnické dle rakouského práva...*, s. 113.

Podstatné pro mimořádné vydržení tak dle Randy bylo, že nebylo nikdy zapotřebí prokázání titulu, jelikož ani držba, která byla nabyta násilím, potají či výprosou, tzn. nepravá držba nepředstavovala automaticky překážku vydržení.⁹⁹ Naopak například komentář Roučka a Sedláčka uvádí, že při mimořádném vydržení není vyžadována pořádnost, ale naopak je potřeba prokázat poctivost a pravost, přičemž důkazní břemeno ohledně nepoctivosti leží na tom, kdo tvrdí, že je nepoctivá.¹⁰⁰

Výše uvedený závěr komentáře však zcela vyvrací níže citovaná judikatura: „*nepravost držby vylučuje také třicetileté vydržení (Gl. U. 2039“ a „k třicetiletému a čtyřicetiletému vydržení není třeba ani titulu ani pravosti držby, stačí držba bezelstná. Pro nabytí a uchování držby práva nezáleží na tom, zda druhá strana zvěděla o výkonu práva čili nic (115).“¹⁰¹*

Osobně se přikláním spíše k názoru Randy, který ostatně lépe dokládá i přiložená judikatura a je sice benevolentnější, avšak lépe odpovídá samotnému principu mimořádného vydržení, které jsou založeny na stabilitě vlastnických práv, načež poskytují dlouhodobým držitelům určitou právní jistotu. Dle mého názoru je zde navíc v praxi dokazovat poctivost a pravost po tak dlouhou dobu velice složité až nemožné a znesnadňovalo by to pak realizaci institutu mimořádného vydržení jako takového.

Rozdíl u mimořádného vydržení dále představovalo započítávání času předchůdce, kdy pro mimořádné vydržení nebylo nutno prokazovat titul držby předchůdce.¹⁰²

2.3.4. Přetržení a stavení vydržení

Pokud došlo k přetržení vydržení, znamenalo to, že předchozí období držby již nemohlo být započítáno a vydržecí lhůta musela začít běžet znovu. K přerušení vydržení mohlo dojít například přerušením držby, podáním žaloby na ochranu vlastnictví nebo držby proti držiteli, nebo uznáním vlastnictví. V minulosti byly rovněž vedeny spory o to, zda vydržení nastane i při zápisu práva do pozemkové knihy.¹⁰³

U vydržení mohlo rovněž také dojít ke stavení vydržecí doby. Na rozdíl od přetržení zde ale dochází pouze k tomu, že vydržecí doba nadále neběží. Rozdíl oproti přetržení vydržení spočíval v tom, že zde nedocházelo k úplnému vynulování již uplynulé vydržecí doby. Typickým příkladem stavení vydržením je případ nezletilého, který nemá zákonného zástupce, osoby bez svéprávnosti, nebo osoby se svéprávností omezenou. Dále ke stavení vydržecí doby

⁹⁹ RANDA. *Právo vlastnické dle rakouského práva...*, s. 113.

¹⁰⁰ ROUČEK. § 1477. ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 471.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 471–472.

¹⁰² RANDA. *Právo vlastnické dle rakouského práva...*, s. 115.

¹⁰³ SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnické právo: komentář k §§ 353–446 všeob. obč. zák. se zřetelem ku právu na Slovensku a Podkarpatské Rusi platnému. Komentář*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, s. 373.

docházelo v případě manželů, a to jak skutečných, tak domnělých, v případě rodičů, poručenců a opatrovníků ve vztahu k jím poddaným osobám, nebo v případě, že byl nárok související s vydržením uplatněn u soudu a v posledním případě se jednalo o situace, kdy vlastník byl nepřítomen z důvodu veřejné služby.¹⁰⁴

2.4. Bezdůvodné obohacení v Codexu Theresianus

Na rozdíl od úpravy mimořádného vydržení byla úprava bezdůvodného obohacení i již při započetí kodifikačních prací výrazně rozvětvená. Institut bezdůvodného obohacení byl v Tereziánském kodexu upraven ve třetí knize, 19. kapitole, v bodech 36–70¹⁰⁵ a dále například ve třetí knize, 20. kapitole, v bodech 7–20.¹⁰⁶ Kodex Theresianus jako první zakotvil zásadu, že „vše, co někomu se dostane z cizího majetku bezdůvodně, nebo se obrátí k jeho prospěchu, jest tento povinen zpět vrátiti nebo nahraditi vlastníkovi“.¹⁰⁷ Avšak i přes značný rozsah ustanovení ohledně bezdůvodného obohacení, se nikde nevyskytovaly žádné zmínky, které by vztah s mimořádným vydržením jakkoli prokazovaly.

2.5. Bezdůvodné obohacení v Hortenově osnově a Martiniho osnově

Bezdůvodné obohacení bylo v Hortenově osnově upraveno ve III. knize, 21. kapitole, v ustanovení § 1–21, a 25. kapitole v § 5 a § 107.¹⁰⁸ Rovněž však ani tato úprava žádný vztah nevymezovala.

Martiniho osnova upravovala bezdůvodné obohacení taktéž, a to zejména ve III. knize, 12. kapitole, v ustanovení § 2, 19, 20 a 22. Rovněž však nelze z ničeho dovozovat na existující vzájemný vztah.¹⁰⁹

2.6. Bezdůvodné obohacení v ABGB

2.6.1. Obecně k bezdůvodnému obohacení v ABGB

Po období římského práva se institut bezdůvodného obohacení vyvíjel v souladu s myšlenkou obecného zákazu obohacení. Z tohoto vycházeli již představitelé směru *usus modernus*, přičemž podrobněji tuto myšlenku dále rozvíjeli zástupci kanonického práva. Římskoprávní úprava byla obecně akceptována jak zástupci obecného práva, tak zástupci práva přirozeného. Novinkou oproti římskoprávní úpravě bylo dovolání, se obohacení v rámci *condictio indebiti*, se kterou přišla obecná právní věda.¹¹⁰ Doktrína, na které se zakládala úprava

¹⁰⁴ SEDLÁČEK. *Vlastnické právo: komentář k §§ 353–446...*, s. 373–374.

¹⁰⁵ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus III...*, s. 326–333.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 500–503, 530 a 545.

¹⁰⁷ KORECKÁ. *Neoprávněný majetkový prospěch...*, s. 18.

¹⁰⁸ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus IV...*, s. 500–503, 530 a 545.

¹⁰⁹ HARRAS-HARRASOWSKY. *Der Codex Theresianus V...*, s. 500–503 a 206–210.

¹¹⁰ MELZER. § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1242.

v ABGB totiž předpokládala, že povinnost navrátit obohacení plyne obecně z přirozeného práva.¹¹¹

Závazky z bezdůvodného obohacení byly v ABGB upraveny nejednotně, ačkoli se na první pohled mohlo zdát, že § 1041 ABGB upravuje tzv. obecnou žalobu z bezdůvodného obohacení, dle názoru většiny autorů tomu tak nebylo.¹¹²¹¹³ Názor, že ABGB neobsahuje všeobecnou žalobu z bezdůvodného obohacení byl zastáván zejména autory Stupeckým, Pavlíčkem, Krčmářem, Zeillerem, Nippeltem, Winiwarterem, Ellingerem a Kirchstetterem. Naopak proti tomuto názoru byl Mayr, Unger, Schey, Ehrenzweig a Krasnopolski, kteří se ztotožňují s tím, že obecnou žalobu upravuje právě ustanovení § 1041 ABGB a dále Sedláček, který dává ustanovení § 1041 ABGB do kontextu s § 7 ABGB.¹¹⁴ Z hlediska zařazení je zde podstatná odchylka oproti úpravě v *Codexu Theresnianus*.

Úprava ABGB zcela absentuje zvláštní část pro kvazikontrakty. Bezdůvodné obohacení tak řadí mezi ustanovení pro práva věcná a pro práva osobní, což v ABGB byl díl 3. a hlava 3.¹¹⁵ Úprava bezdůvodného obohacení v ABGB byla založena na plnění (*Leistungskonditionen*), respektive v opačném případě na nedostatku plnění.¹¹⁶

Koncepčně tak bylo bezdůvodné obohacení zařazeno v dílu druhém k nepravému jednatelství a tzv. *versio in rem utilis* ve smyslu práva obecného (§ 1041 až 1044 ABGB)¹¹⁷ a dále v dílu třetím o zrušení práv a závazků (§ 1431 až 1437 ABGB).¹¹⁸ Samotný charakter kondikce byl zde takto lehce upozaděn, s čímž souvisí i skutečnost, že se neomezoval pouze na navrácení samotného obohacení, ale rovněž i nároku na náhradu škody. Žaloba z bezdůvodného obohacení tak směřovala k tomu, že následný rozsudek původní plnění zneplatnil, a to absolutně. Z tohoto se následně vyvozovala skutečnost, že měl příjemce navrátit všechno co mu bylo plněno. Nebylo tak zapotřebí nejprve žalovat na neplatnost solučního jednání

---

¹¹¹ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 314.

¹¹² KRČMÁŘ. *Právo občanské. III., Právo obligační. 2. doplněné vydání*. Praha: Spolek československých právníků "Všehrd", 1929, s. 275.

¹¹³ Stejný názor zastává například MELZER. § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1242.

¹¹⁴ KUBEŠ, Vladimír. *Příspěvek k nauce o žalobách z obohacení*. Brno: Právnická fakulta University Masarykovy, 1931, s. 31–44.

¹¹⁵ MELZER. § 2991. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1242.

¹¹⁶ BÍLKOVÁ, Jana. *Bez důvodné obohacení v novém občanském zákoníku. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 45.

¹¹⁷ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 314.

¹¹⁸ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Komentář*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 318–320.

a následně pak na převedení věci do vlastnictví původní osoby. V duchu ABGB bylo tak možno oba tyto žalobní nároky spojit do jednoho.¹¹⁹

2.6.2. Členění žalob z obohacení

a) *Condictio indebiti*

Kondikce z nedluhu byla upravena v § 1431 ABGB: „*Byla-li někomu omylem, byť i to byl omyl právní, plněna věc nebo činnost, na které nemá zaplnitel práva; lze zpravidla v prvním případě žádati vrácení věci, v druhém však mzdu přiměřenou způsobenému užítku*“¹²⁰
Z výkladu tohoto ustanovení lze dovodit, že žaloba byla přípustná v případě, kdy se ochuzený domníval, že dluh existuje.

Nejdůležitějším předpokladem bylo prokázání plnění v omylu. Odlišně od římského práva zde nebylo rozhodující, zdali se jedná o omyl omluvitelný, či neomluvitelný, podstatné bylo, aby se předmětný omyl týkal důvodu plnění. Rozhodující zde byla skutečnost, že se o omyl fakticky jedná, mohlo se tak jednat klidně o omyl skutkový či právní, omluvitelný, či neomluvitelný. Dalším předpokladem bylo plnění věci či činnosti. Věcmi byly zejména myšleny objekty ve smyslu § 292 ABGB. Činnostmi byly však myšleny pouze takové, které jsou předmětem pracovněprávních smluv.¹²¹

Plnění na domnělý dluh může spočívat v celé řadě příkladů: mezi stranami neexistuje žádný právní vztah, podle kterého byl dlužník povinen plnit, mezi stranami došlo k právnímu jednání, ale toto bylo absolutně neplatné, závazek zanikl před plněním (například z důvodu novace), závazek je neurčitý, závazek zanikl rozsudkem, jímž byl dlužník zproštěn dluhu.¹²²

Samotný žalobní petit pak směřoval k tomu, co již bylo plněno, v případě že navrácení předešlého plnění již nebylo možné, směřovala žaloba na náhradu škody. V případě, kdy se žalovalo na náhradu škody, rozlišovalo se mezi příjemcem bezelstným, který byl odpovědný pouze za obohacení. Jeho odpovědnost za nahrazení plodů a užiteků byla však sporná, Krčmář v této souvislosti upozorňuje například, že v obecném právu byla tato odpovědnost dána, přičemž toto shodně akceptoval i Codex Theresianus, Hortenova osnova, jakož i Zeillerův výklad.

Co se týče důkazního břemene, tak v této souvislosti bylo na žalobci, aby dokázal všechny skutečnosti, na kterých se zakládalo jeho právo k plnění, přičemž tento závazek

¹¹⁹ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Komentář*. Praha: V. Linhart, 1935, s. 318–320

¹²⁰ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 283.

¹²¹ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 275–276.

¹²² SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 315.

se nezakládal na právu a dále bylo zapotřebí prokázat svůj omyl, popřípadě, že příjemce byl obmyslný.¹²³ V případě náhrady škody pak žalobce musel prokázat nedostatek dobré víry na straně žalovaného a výši škody. Žalovaný pak naopak musel prokázat, že již nedisponuje tím, co obdržel, a to z důvodu skutečností za které neodpovídá, dále svou dobrou víru.¹²⁴ Dále musel prokázat, že plnil na tzv. vzájemný platný závazek.¹²⁵

b) *Condictio ob causam (rem) dati*

Neboli také *condictio causa data causa non secuta* spočívala ve vydání bezdůvodného obohacení z důvodu, který odpadl. Kondikce není v ABGB samostatně upravena, ve zjednodušené podobě je však možné ji nalézt v ustanovení § 1048 ABGB v části věnující se směnným smlouvám, nebo § 1447 ABGB a § 1249 ABGB.¹²⁶ Dle § 1048 ABGB: „*Byla-li smluvena doba, kdy se má státi odevzdání, a byla-li mezitím směněná věc určitá buď zákazem odňata obchodu anebo náhodou zničena zcela nebo aspoň přes polovici hodnoty, je na směnu hleděti tak, jako by se nebyla stala.*“¹²⁷

Předpokladem této žaloby tak bylo zaprvé, že došlo na plnění z jedné strany a přijetí z druhé strany, přičemž plnění mohlo mít různou podobu, například se mohlo jednat i o abstraktní slib. Plnění i přijetí však musely být učiněny ve vzájemné souvislosti s budoucí událostí (důvodem). Dále bylo zapotřebí, aby se tato budoucí událost nedostavila.¹²⁸ Oproti římskému právu tak nebylo možno tuto žalobu užít v případě jednání s tzv. výminkou, jelikož toto bylo upraveno speciálně, v případě, kdy si strany vzájemné vztahy obligačně upravily a dále také v případě nečestného důvodu.¹²⁹

Bylo tedy zapotřebí, aby soluční jednání předcházelo obligačnímu. Plnění bylo tak v zásadě vždy možné žádat zpět v případě, že budoucí událost nenastala. Z tohoto však existovala výjimka, a to pro případ, že by budoucí událost byla nemožná, nebo nectná.¹³⁰ V případě, že někdo dává něco jinému za nemožné budoucí podmínky, hledí se na něj, jako by dával bez podmíněčně. Odlišné zásady platily rovněž v případě zrušení zasnoubení při vyplacení věna, nebo při odložení placení u placení dlužního úpisu.¹³¹

¹²³ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 316.

¹²⁴ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 278.

¹²⁵ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 316.

¹²⁶ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 279.

¹²⁷ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 219.

¹²⁸ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 280.

¹²⁹ PAVLÍČEK, Antonín. *Žaloby z obohacení vedle rakouského práva občanského*. Praha: Knihkárna Dr. Eduard Grégr a syn, 1873, s. 188–192.

¹³⁰ PAVLÍČEK. *Žaloby z obohacení...*, s. 188–192.

¹³¹ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 316.

Žalobce pak tížilo důkazní břemeno v podobě prokázání, že skutečně došlo k převedení majetkové hodnoty na žalovaného, a to za předpokladu, že v budoucnu vznikne povinnost, kterou mu na oplátku splní žalovaný a tato povinnost musela být známá oběma stranám, přičemž onen předpoklad (povinnost) nebyl splněn. Žalobce tak mohl žádat, aby mu byla navrácena věc, kterou plnil, nebo v případě, že bylo dohodnuto poskytnutí činnosti, tak hodnotu této činnosti.¹³²

V souvislosti s tímto je potřeba upozornit na rozdíly oproti římskému právu, kdy první možnost, tedy navrácení věci zcela odpovídá úpravě v římském právu, avšak je rozšířena z důvodu rozdílného pojetí věcí i o věci nehmotné. Rozdílně je však pojata úprava náhrady z bezdůvodného obohacení za činnost. ABGB zde předpokládal, aby mu byla poskytnuta nikoli náhrada v hodnotě vykonané práce, ale hodnota mzdy přiměřená užítku, jenž byl druhé straně poskytnut.¹³³

c) *Condictio ob turpem (vel iniustam) causam*

Condictio ob turpem (vel iniustam) causam neboli žaloba o vrácení toho, co bylo dáno k účelu nectnému. Rakouský zákoník tuto kondikci upravuje pouze částečně, a to v ustanovení § 1174 větě první ABGB: „*Dal-li někdo vědomě něco, aby způsobil jednání nemožné nebo nedovolené, nemůže se domáhati, aby mu to bylo vráceno.*“¹³⁴ Z tohoto lze dovodit, že subjekt, který úmyslně poskytl plnění z důvodu, aby tímto zapříčinil nedovolený či nemožný následek, nemá nárok na vrácení toho, co poskytl.¹³⁵

Conditio ob injustam causam nebyla v ABGB upravena vůbec. V § 1174 větě třetí ABGB byl pak pouze dovětek: „*Dal-li však někdo, aby zabránil nedovolenému činu, něco tomu, kdo se činu dopustil, může se domáhati vrácení.*“¹³⁶ V samotném zákoně pak zcela absentuje rozlišení, zdali bylo plněním dosaženo zamýšleného důsledku, či nikoli. V souladu s římským právem totiž byla osoba, která přijala úplatu v situaci, aby jiné osobě například nebylo ublíženo, v obdobném postavení, jako ten, kdo vědomě přijal nedluh. Nelze tedy rovněž ani legalizovat situaci, kdy by k zamýšlenému protiprávnímu jednání skutečně došlo. Je tedy nepochybné, že se tato žaloba užila vždy v případě, kdy někdo přijal plnění za účelem, aby nevykonal něco nedovoleného, přičemž nedovoleným bylo ve smyslu tohoto ustanovení myšleno vše, co odporovalo veřejnému pořádku, dobrým mravům, zákonům, nebo veřejné bezpečnosti.¹³⁷

¹³¹ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 317.

¹³² Tamtéž, s. 317–318.

¹³³ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 245.

¹³⁴ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 282.

¹³⁵ PAVLÍČEK. *Žaloby z obohacení...*, s. 188–192.

¹³⁶ SEDLÁČEK. § 1435. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 338.

d) *Conditio sine causa*

Tato kondikce byla upravena v ustanovení § 1435 ABGB: „*Také věci, které byly dány jako pravý dluh, může ten kdo je dal, žádati od příjemce zpět, když právní důvod je podržeti pominul*“.¹³⁸ Pod toto ustanovení bylo možné subsumovat všechny případy, kdy žalobce požadoval vrátit zpět nějakou věc, avšak neexistovala zde žádná jiná speciální žaloba.¹³⁹ Pavlíček k této žalobě uvádí, že se mnohdy nazývá jako tzv. žaloba generální, jelikož uzavírá veškeré případy, na které nedopadají žaloby v této kapitole výše uvedené. Její význam pak spočíval v situacích, kdy se jeden obohatil na úkor druhého bez právního důvodu, přičemž druhému takto vznikla újma, na rozdíl od žaloby z reivindikace v tomto případě bylo zapotřebí, aby u prvního subjektu došlo na základě obohacení i k rozmnožení majetku.¹⁴⁰

Typickým příkladem byla tzv. *condictio causa finita*, která spočívala v situaci, kdy bylo něco bylo plněno na základě platného závazku, který ale poté odpadl s účinky, jako by nikdy neexistoval.¹⁴¹ Takovými situacemi byl zejména nárok na vrácení daru, který byl následně pro nevděk odvolán, nárok na vrácení dluhopisu, v případě, kdy byla zápůjčka uhrazena, nebo nárok na vrácení závdavku v případě, že byla tato obligace zrušena. Zařadit zde pak bylo možné i případy, kdy vlastník ztratil věc, byla mu poskytnuta náhrada, avšak věc posléze znovu našel.¹⁴²

Dalším příkladem byla situace, kdy již od počátku neexistoval právní důvod obohacení, tzn. typicky v případě neplatného jednání právního, za současného vyloučení rei vindikace, nebo v případě, kdy bylo poskytnuto plnění, které bylo vzhledem k výsledku nebo účelu právně nemožné.¹⁴³

Z výše uvedeného je tak patrné, že ABGB rozšířilo uplatnění této kondikce o celou řadu nových případů. Pro tuto práci relevantním je zejména rozšíření v případě, že se někdo obohatil na újmu druhého bez platného důvodu. Toto Pavlíček spojuje se situacemi obohacení náhodou, akcesí nebo specifikací a podobně. Kondikce zde doplňovala žalobu na vydání věci právě o nárok na náhradu škody v případě, kdy již původní věc vydat nelze. Podrobnější rozbor tak bude předmětem další kapitoly.¹⁴⁴

Pro úspěch žalobce pak bylo zapotřebí, aby prokázal, že plnil a z jakého důvodu plnil a že důvod plnění zanikl. V této souvislosti je také potřeba upozornit, že tato žaloba mnohdy

¹³⁷ SCHELLE, SCHELLEOVÁ. *Civilní kodexy 1811–1950–1964...*, s. 283.

¹³⁸ PAVLÍČEK. *Žaloby z obohacení...*, s. 195–196.

¹³⁹ SEDLÁČEK. § 1435. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 336.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 282.

¹⁴² PAVLÍČEK. *Žaloby z obohacení...*, s. 198–200.

¹⁴³ Tamtéž, s. 201–202.

konkurovala s žalobou podle § 1041 ABGB, která spočívala v upotřebením věci ku prospěchu druhé osoby.¹⁴⁵ Předmětem zde ale nebyly pouze věci, které přešly do vlastnictví nabyvatele, ale rovněž věci, které obohacený nabyl od třetí osoby díky předmětu obohacení, jakož i plody a užitky z této věci pocházející.¹⁴⁶

2.7. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v rakouském právu

Již ze studia textu osnov bylo patrné, že vzájemný vztah nebyl v samotném zákoně vůbec rozebírán a ani nebyl předmětem kodifikačních diskusí. Z toho vyplývá, že v době, kdy byly vydány Codex Theresianus, Hortenova a Martiniho osnova, nebyl vztah mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením vůbec řešen. V této souvislosti by bylo vhodné zmínit, že může existovat více vysvětlení absence zmínky o vztahu mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením.

Možný vysvětlením by tak dle mého názoru mohlo být, že v době vydání těchto pramenů ještě v platném právu nebyl zcela vyjasněn vztah mezi mimořádným vydržením a obecnými zásadami práva. Mimořádné vydržení bylo totiž chápáno jako speciální právní institut, který byl založen na principu, že ten, kdo věc držel po dostatečně dlouhou dobu, se stal jejím vlastníkem, a to i bez řádného právního důvodu.

Bez důvodné obohacení bylo chápáno jako právní institut, který byl založen na principu, že každý, kdo se bezdůvodně obohatil, je povinen obohacení tomu, kdo byl na svém majetku ztratný vydat. Stanovení přesných mantinelů bezdůvodného obohacení tak autoři v textu zákona přesně nevymezili. Možným důvodem tak mohla dle mého názoru být zejména snaha zákonodárce text zákona co nejvíce zjednodušovat, tak aby nedocházelo ke spleťtým a nejasným formulacím. V praxi pak zákonodárce ponechává na rozumném soudci, aby danou situaci co nejlépe posoudil a právo aplikoval se zohledněním potřebného kontextu. Tento důvod by pak mohl být i čistě pragmatický, jelikož dává soudu lepší možnost pro spravedlivou a též flexibilní aplikaci práva.

2.7.1. Dobová literatura

Množství autorů se však ve svých dílech o nějaké formě náhrady zmiňují, například Pavlíček uvádí, že v případě, že zákon připouští, aby bylo možno nabýt vlastnické právo, je potřeba se v souvislosti s tímto zabývat i obohacením, přičemž dále odkazuje na instituty vydržení a promlčení. Dlužno je však dodat, že do rozporu s tímto staví úpravu naplaveniny

---

¹⁴⁵ SEDLÁČEK. § 1431. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 337.

¹⁴⁶ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 183.

tzn. § 411 ABGB, kdy země, kterou voda znenáhla naplaví na něčí břeh se stává vlastnictvím toho, kdo vlastní břeh, aniž by zde jakákoli náhrada připadala v úvahu, načež se dále zabýval i § 412 ABGB a rozpory oproti římskoprávním zásadám.¹⁴⁷

Myšlenku obohacení v případě vydržení či mimořádného vydržení dále rozvíjel ve vztahu k tomu, co vše lze z žalob na obohacení požadovat. Zde uvádí, že v případě, kdy žalovaný došel na základě vydržení k vlastnictví, tak může ochuzený žalovat vše, čehož *sine causa* nabyl, a to jak prostředně, tak bezprostředně, a to vlastnictví, které nabyl tím, že na něj bylo převedeno držení věci *indebiti*. Navíc zde uvádí, že příjemce, který věc převzal do neoprávněné držby úmyslně, musí původnímu vlastníkovi nahradit i škodu jednáním způsobenou.¹⁴⁸

Vztahem se dále z českých autorů letmo zabýval i Krčmář, který k tomuto uvedl pouze, že „*sluší nahraditi a vrátiti všecko tak, aby jeden ze škody druhého nevzal zisku. I nelze se dobrati, proč by se conditio indebiti odchylovala v tomto kuse od jiných žalob z bezdůvodného obohacení.*“¹⁴⁹ Nějak blíže a hlouběji svou myšlenku však nerozváděl a vzhledem ke kontextu nelze ani s jistotou říci, zdali se v tomto skrývá nějaká provázanost s tématem této práce. Lze však shrnout, že z dobových materiálů vyplývá, že zájem o vztah bezdůvodného obohacení a vydržení byl alespoň v českých kruzích minimální.

Shodného názoru byl i Puchta, který zastával myšlenku, že je možné na základě žalob z bezdůvodného obohacení vymáhat úplně vše, co přešlo bez právního důvodu do majetku jiného.¹⁵⁰ Naproti tomu Brinz nebyl ve shodě s Puchtou co do takto širokého výkladu obohacení. Brinz vykládal obohacení daleko více ekonomicky, načež v souvislosti s tímto upozorňoval, že je potřeba obohacení vždy spojit i s protiprávností.¹⁵¹

Z výše uvedeného je patrné, že se autoři sice mnohdy shodovali, že by nějaká náhrada v tomto případě vhodná byla, avšak nikdo se nezabýval přímo instituty mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení. Ve své podstatě to lze uzavřít tak, že autoři ABGB ani tehdejší právní věda s mimořádným vydržením žádnou náhradu nespojovali.

---

¹⁴⁷ PAVLÍČEK. *Žaloby z obohacení...*, s. 88–90.

¹⁴⁸ Tamtéž s. 236–237.

¹⁴⁹ KRČMÁŘ. *Právo občanské. III...*, s. 278.

¹⁵⁰ DOSTALÍK. *Conditiones...*, s. 176.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 179.

3. Úprava v meziválečných osnovách OZ (1918–1937)

3.1. Mimořádné vydržení a historický kontext meziválečných osnov

Po rozpadu Rakouska-Uherska došlo dne 28. října 1918 ke vzniku samostatného československého státu. V souvislosti s tímto je potřeba upozornit na složitou politickou a sociální situaci s čímž do jisté míry souvisela i vysoká právní nepřipravenost řešit klíčové problematiky tehdejší doby.¹⁵²

V návaznosti na výše uvedené je poté zapotřebí upozornit na fakt, že v okamžiku vzniku samostatného státu nebyl připraven žádný ucelený právní kodex, který by na našem území mohl nabýt platnosti a účinnosti. Právní řád Československa byl tak na základě tzv. recepční normy přenesen z tehdejšího Předlitavska do oblastí Čech, Moravy a Slezska, a to za současného zohlednění tehdejšího lokálního práva, naopak do oblasti Slovenska a Podkarpatské Rusi byl přenesen právní řád z Uher. Kvůli této situaci se na našem území projevoval právní partikularismus, který byl ještě zesílen faktem, že uherské právo nebylo kodifikováno. Významná část tohoto práva byla navíc upravena tzv. kuriálními decziemi, což byly speciální zákony a rozhodnutí královské kurie. Situaci dále komplikoval fakt, že na území Hlučínska ve Slezsku platil německý občanský zákoník z roku 1896.¹⁵³

Tehdejší Československo tak tento problém začalo v podstatě okamžitě řešit. V důsledku čehož začaly po roce 1918 legislativní práce, které měly za cíl jediné, tedy kodifikovat, a hlavně unifikovat právní řády na celém tehdejším státním území. Výsledkem těchto prací by roku 1931 tzv. *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský* neboli také SN 1931, který měla ABGB jako silný inspirační zdroj.¹⁵⁴ Tato osnova byla později roku 1937 přepracována a předložena pod názvem *Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník* neboli též VN 1937 národnímu shromáždění, avšak z důvodu válečné situace nakonec nikdy nenabyla platnosti a účinnosti.¹⁵⁵

---

¹⁵² FALADA, David. [Snahy o modernizaci a unifikaci soukromého práva.] In: VOJÁČEK, Ladislav a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí*. Díl I. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 308–309.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 309–311.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 319.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 325–327.

3.2. Úprava mimořádného vydržení v SN 1931

Rekodifikační komise měla pochybnosti ohledně zachování úpravy vydržení a promlčení, jak ji pojímal ABGB. Nakonec se však rozhodla neprovádět žádné zásadní změny. Ojedinelé zásahy však proběhly v systematicke zákona, kdy vydržení bylo nově zařazeno hlavně do hlavy 45, přesněji do ustanovení § 1273–1287 SN 1931, načež komise nepokládala za klíčové, aby byly všechny ustanovení o promlčení zařazeny pouze zde. Shodně jako u ABGB však byla úprava vydržení nakonec zařazena v souvislosti s úpravou promlčení, a to i přestože měli k takové systematicke někteří autoři výhrady.

Ustanovení § 1451–1459 ABGB byly změnami zasaženy výrazně, například u ustanovení § 1451 a § 1452 ABGB došlo ke sloučení do jednoho nového ustanovení § 1273 SN 1931, přičemž byly vypuštěny definice, kdy nově bylo upraveno pouze, že „*vydržením práva vznikají a promlčením práva zanikají.*“ Dále došlo také k vypuštění ustanovení § 1453, § 1454 a § 1455 a nahrazeny pouze § 1274 SN 1931. Ustanovení § 1456 a § 1457 ABGB byly vypuštěny z důvodu zastaralosti. Ustanovení § 1458 ABGB byl předělán a systematicky zařazen jinak. § 1459 ABGB byl zcela vyškrtnut a nahrazen § 1291 SN 1931. Vydržení mimořádnému pak byl věnován pouze § 1287 SN 1931. Drobné změny se pak dotkly i § 1460–1477 ABGB, avšak z hlediska této práce nebyly až tolik zásadní, jednalo se pouze o legislativně technické úpravy.¹⁵⁶

Ustanovení § 1287 SN 1931, které upravuje vydržení mimořádné: „*Kdo opírá svoje vydržení o dobu třicetiletou nebo čtyřicetiletou, nepotřebuje k vydržení, aby jeho držba byla řádná a pravá. Drží-li však nepoctivě, nenabývá ani tenkrát, když uplyne třicet nebo čtyřicet let.*“¹⁵⁷

Ze samotného obsahového znění je pak patrné, že se úprava mimořádného vydržení od ABGB téměř neliší, tedy že jí autoři v zásadě převzali v původní podobě, můžeme si zde však povšimnout, že samotný zákon již užívá i označení mimořádné vydržení. V souvislosti s tímto je potřeba vzít do kontrastu tehdejší úpravu na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, kdy v jejich právním řádu nebylo zapotřebí podmínky *iustus titulus* ani k vydržení řádnému. Ustanovení § 1287 SN 1931 ovšem vyjasnil spory ohledně textu 1477 ABGB, kdy nadále již je ze samotného textu patrné, že držba nemusí být řádná a pravá, kdy o této problematice

¹⁵⁶ *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise.* Díl II., Důvodová zpráva. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931, s. 345–346.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 290.

se v minulosti vedly judikaturní spory, které jsou ve své podstatě nevyjasněny i v rámci dnešní úpravy.¹⁵⁸

3.3. Úprava mimořádného vydržení v VN 1937

Autoři zde tentokrát zařadily úpravu vydržení do hlavy 47, opět po vzoru ABGB v souvislosti s promlčením, a to v ustanoveních § 1321 až § 1334 VN 1937.¹⁵⁹ Četnost změn oproti ABGB zde byla nemalá, avšak v zásadě došlo pouze k zrcadlení SN 1931. Ve vztahu k mimořádnému vydržení došlo opět k úpravě číslování ustanovení, a to tentokrát na § 1334 VN 1937. Shodně jako v předchozí osnově a ABGB se zde mimořádnému vydržení věnuje pouze jedno ustanovení, které je co do obsahové stránky rovněž totožné.¹⁶⁰

Ustanovení § 1451 až 1459 ABGB byly z důvodu zastaralosti pozměněny, § 1451 a § 1452 ABGB byly sloučeny do § 1321 VN 1937, § 1453, § 1454 a § 1455 ABGB byly vypuštěny, rovněž i ustanovení § 1456 a § 1457 ABGB. § 1458 ABGB byl předělán a systematicky zařazen jinak. § 1459 ABGB byl zcela vyškrtnut a nahrazen § 1340 VN 1937. § 1460 až § 1477 ABGB byl pak nahrazen § 1322 až § 1334 VN 1937, nedošlo zde k mnoha úpravám, shodně jako u předchozí osnovy. Ustanovení § 1471 ABGB pak odpovídá novému ustanovení § 1329 VN 1937, § 1472 ABGB se zjednodušil do § 1330 VN 1937 s rozdílem oproti vymezení okruhu privilegovaných osob, jelikož bylo privilegium přidáno vedle státu i ostatním právníckým osobám veřejného práva. Ustanovení § 1473 ABGB byl ponechán v zásadě beze změn. Ustanovení § 1474 a 1475 ABGB se staly již obsoletní. Ustanovení § 1477 ABGB ohledně mimořádného vydržení si zachovalo text z SN 1931.¹⁶¹

3.4. Úprava bezdůvodného obohacení v SN 1931

ABGB nikde ve svém textu výslovně neuváděl pojem obohacení, načež rovněž neznal ani všeobecné žaloby z obohacení, kdy se objevovaly i názory, že ABGB vůbec s obohacením jako takovým nepracoval, přičemž se jednalo pouze o případnosti plnění bez právního důvodu. Shodně jako většina autorů té doby ani rekodifikační komise toto přesvědčení nesdílela a již v textu první osnovy s tímto pojmem bezdůvodného obohacení pracovala.¹⁶²

---

¹⁵⁸ ROUČEK. § 1478. In: ROUČEK, SEDLÁČEK a kol. *Komentář VI...*, s. 472–473.

¹⁵⁹ *Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník*. Praha: Národní shromáždění ČSR. Senát, 1937, s. 226–234.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 412–414.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž, s. 414

¹⁶³ *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise. Díl II., Důvodová zpráva...*, s. 339.

Předně je potřeba upozornit na to, že došlo ke změně pořadí paragrafů, nově tak bylo bezdůvodné obohacení zařazeno převážně do hlavy 44 v rozmezí § 1248 až § 1266 SN 1931. Jako první bylo vloženo staré ustanovení § 1431 ABGB, kterému však nově odpovídalo ustanovení § 1248 SN 1931. Za tento paragraf bylo vloženo nové ustanovení § 1249 SN 1931, které přímo definovalo pojem obohacení. Systematicky tak došlo dále k těmto změnám: § 1250 SN 1931 nově odpovídal § 1437 ABGB, § 1251 SN 1931 odpovídal § 1436 ABGB, § 1252 SN 1931 odpovídal § 1434 ABGB, § 1253 SN 1931 odpovídal § 1432 ABGB, § 1254 SN 1931 odpovídal § 1433 ABGB, § 1255 a 1256 upravují ustanovení o *condictio ob causam datorum*; § 1257 SN 1931 odpovídá § 1174 ABGB a § 1258 SN 1931 je rozšířený § 1435 ABGB. Rovněž je potřeba upozornit, že mezi výše uvedenými ustanoveními nejsou všechny, které upravují problematiku kondicí, přičemž některé byly vloženy například v úpravě práva rodinného a dědického.¹⁶³

Text SN 1931 pod pojmem obohacení spatřoval výhodu na straně jedné a škodu na straně druhé, přičemž náhradu vidí pouze a jenom v té skutečné škodě a v ničem jiném. Oproti ABGB pak text SN 1931 v souladu s výše uvedeným jasněji definuje, že důvodem žalob z obohacení je obohacení jedné osoby na újmu druhé, a to bez žádného právního důvodu. Osnova SN 1931 pak ostatní ustanovení zanechala vcelku beze změn, avšak nepřevzala například § 1445 ABGB, až na první větu, dále byla vypuštěna výjimka z věty první v § 1269 ABGB, dále komise vyškrtla ustanovení § 1448 ABGB a § 1450 ABGB.¹⁶⁴ Obsahově však rovněž jako u mimořádného vydržení nedošlo k až tak drastickým změnám, i když se to tak na první pohled může zdát, tak změny spíše reagovaly na jistou nelogičnost původních ustanovení, nebo nadbytečnost textu. V samotném textu se ale nikde o případné náhradě ve vztahu k mimořádnému vydržení nehovořilo.

3.5. Úprava bezdůvodného obohacení ve VN 1937

Oproti textu SN 1931 se autoři zejména rozhodli, že nadále není podstatné bezdůvodné obohacení v textu výslovně definovat. V textu je pak bezdůvodné obohacení upraveno v hlavě 46 v § 1293 až § 1305. Rovněž zde došlo ke změně pořadí jednotlivých paragrafů. Jako první je zde upraven § 1431 ABGB, kterému odpovídá § 1293 až 1295 VN 1937, následuje § 1296 VN 1937, který odpovídá § 1437 ABGB, dále § 1297 VN 1937, který odpovídá § 1436 ABGB, § 1298 VN 1937 odpovídá § 1434 ABGB, § 1299 VN 1937 odpovídá § 1432 ABGB, § 1300 VN 1937 odpovídá § 1433 ABGB, § 1301 a § 1302 VN 1937 obsahují ustanovení

---

¹⁶³ Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise. Díl II., Důvodová zpráva..., s. 340.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 340–344.

o *condictio ob causam datorum*, § 1303 a § 1304 VN 1937 odpovídají § 1174 ABGB a § 1305 VN 1937 odpovídá § 1435. Ve zbytku v zásadě platí totéž, co již bylo uvedeno k SN 1931.¹⁶⁵

3.6. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v meziválečných osnovách

Podobně jako v případě úpravy ABGB platí, že i v meziválečných osnovách není patrný žádný přímý vztah mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením. Na základě rozboru samotného textu osnovy a důvodových zpráv, a se zohledněním obdobné struktury textu, nelze jednoznačně dospět k závěru, že autoři počítali s nějakou formou náhrady.

---

¹⁶⁵ *Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník...*, s. 405–412.

4. Úprava v OZ 1950 a OZ 1964

Po druhé světové válce nastaly na našem území značné politické změny související s událostmi okolo tzv. Vítězného února v roce 1948. Ačkoli rozbor tehdejší politické situace není předmětem této práce, je nadmíru jasné, že tyto politické události se značnou měrou podepsaly i do dalšího právního vývoje. Na našem území tak v důsledku tohoto došlo k zahájení prací na vzniku nových právních předpisů, které by lépe odrážely znaky socialismu a komunismu.¹⁶⁶

4.1. Mimořádné vydržení v OZ 1950 a historický kontext

4.1.1. Historický kontext

OZ 1950 představoval první ucelený právní kodex, který platil jak na územích dnešní České republiky, tak na území dnešního Slovenska. V důsledku této skutečnosti tak došlo k završení dlouhého období právní roztržičnosti a nejednotnosti. Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník neboli také střední kodex (OZ 1950) byl schválen dne 25. 10. 1950 a účinnosti nabyl 1. 1. 1951.¹⁶⁷ Podstatné v této souvislosti je uvést, že přijetím tohoto zákoníku došlo k významnému odklonu od původních právních principů, které byly na našem území do této doby uplatňovány, jakož i podstatný odklon od rakouského a římského práva. Nově byl tak soukromoprávní kodex založen na zcela odlišných, a tedy socialistických principech, které lze nejlépe spatřovat v ústavě z 9. 5. 1948.¹⁶⁸

4.1.2. Mimořádné vydržení v OZ 1950

Již ze samotné důvodové zprávy k OZ 1950 lze vyčíst, že úprava institutu vydržení zde byla velmi strohá, jednalo se tak ve svém konečném důsledku pouze o čtyři ustanovení, a to § 115–118 OZ 1950, načež v ustanovení § 143 OZ 1950 byla definována držba jako taková. Mimořádné vydržení v tomto právním předpise dokonce zcela chybí, načež i z tohoto důvodu se této právní úpravě nevěnuje tato práce příliš dopodrobna.¹⁶⁹

V pojetí vydržení jako takového zde můžeme spatřovat celou řadu zásadních změn. V rámci této práce jsem se pak dále rozhodl nastínit ty nejdůležitější. První změnou je zkrácení vydržecí doby na tři a deset let oproti původní třicetileté u nás a třiceti dvou leté na Slovensku. Dále bylo možné vydržet i jiná práva než právo vlastnické například věcná břemena. Nebylo však možno vydržet věci v socialistickém vlastnictví státu a lidových družstev, dokonce nebylo

¹⁶⁶ DÁVID, Radovan. [Československé socialistické občanské právo (1948–1989).] In: VOJÁČEK a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí...*, s. 409.

¹⁶⁷ Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁸ DÁVID. [Občanský zákoník z roku 1964.] In: VOJÁČEK a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí...*, s. 409–410.

¹⁶⁹ PETR. *Vydržení v českém právu...*, s. 36.

ani možné, aby socialistický vlastník vydržel vůči jinému socialistickému vlastníkovi. Ve vztahu k držbě jako takové došlo ke změně spočívající v třídění, kdy zákon nově rozeznával pouze držbu oprávněnou a neoprávněnou.¹⁷⁰

4.2. Mimořádné vydržení v OZ 1964 a historický kontext

4.2.1. Historický kontext

V souvislosti s novou ústavou z roku 1960 došlo rovněž k zahájení kodifikačních prací na tvorbě současného občanského zákoníku, který byl následně schválen roku 1964 jak zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník a nabyt účinnosti 1. 4. 1964 (OZ 1964).¹⁷¹ Hlavním rozdílem byl ještě bližší vztah s komunismem a socialismem, kdy i do samotného textu byla přidána preambule, která zahrnovala například vývoj československé socialistické společnosti i socialistického práva a vymezovala základní zásady tehdejšího právního systému, což již samo o sobě představuje atypičnost celého kodexu.¹⁷² Zajímavostí je, že tento kodex zcela upustil od uplatňování zásad jako autonomie vůle, dispozitivnosti a rovnosti.¹⁷³

4.2.2. Mimořádné vydržení v OZ 1964

Úprava vydržení jakož i mimořádného vydržení v OZ 1964 zcela absentovala.¹⁷⁴ Nelze však uzavřít, že by vydržení v tomto období nebylo upraveno vůbec. Zjednodušenou úpravu lze totiž najít například v zákoně č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku neboli zákoníku o mezinárodním obchodu (ZMO).¹⁷⁵ ZMO upravoval vydržení v ustanovení § 95–99. Vydržet bylo však možné pouze věci movité a vydržecí doba činila tři roky. Mimořádné vydržení zde ale rovněž nebylo upraveno.¹⁷⁶

Někteří tehdejší autoři uváděli, že důvodem pro odstranění vydržení z OZ 1964 byla přílišná tvrdost vůči původnímu vlastníkovi, který vydržením ztratil své vlastnické právo, přičemž zde spatřovali i možný rozpor s ochranou osobního vlastnictví, kterou poskytovala tehdejší ústava. Obdobně se pak stavili i k nabývání jinými způsoby tzn. nálezem, přivlastněním, smísením nebo zpracováním.¹⁷⁷

Touto problematikou se zabýval například Kratochvíl, který k tomuto uvádí: „*podle dosavadní právní úpravy bylo promlčení vlastnického práva možné, jelikož někdo nabyt věci*

¹⁷⁰ PETR. *Vydržení v českém právu...*, s. 36–38.

¹⁷¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷² DÁVID. [Občanský zákoník z roku 1964.] In: VOJÁČEK a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí...*, s. 447.

¹⁷³ Tamtéž, s. 449.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 455.

¹⁷⁵ Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku neboli zákoníku o mezinárodním obchodu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁶ BĚLOVSKÝ. *Usucapio...*, s. 229.

¹⁷⁷ PETR. *Vydržení v českém právu...*, s. 45.

vydržením“ a dále: „navíc bylo vydržení institucí příliš tvrdou vůči vlastníkovi a do jisté míry bylo též v rozporu s ústavně zaručenou ochranou osobního vlastnictví.¹⁷⁸

Ačkoli však s myšlenkou že nabytí práva vydržením bez náhrady původnímu vlastníkovi může být v některých situacích přílišně tvrdé v zásadě spíše souhlasím, tak z výše citovaného textu, jakož i z další soudobé literatury není patrné, jakým způsobem si autoři vlastně představovali tyto situace řešit. Dle mého názoru totiž odstraněním institutu vydržení z občanského zákoníku neřeší daný problém, a naopak o mnoho více komplikuje právní jistotu v občanskoprávních vztazích.

Bezsporu je však zřejmé, že se vztahem vydržení a bezdůvodného obohacení autoři alespoň nepřímo zabývali, možná i již dřívější vypuštění mimořádného vydržení pak mohlo souviset právě s tím, že vůle tehdejšího zákonodárce zcela vylučovala proměnu faktického stavu ve stav právní, ke které by navíc docházelo bez jakékoli náhrady předešlému vlastníkovi. Můžeme se tedy domnívat, že se vyřešení vzájemného vztahu pohybovalo jak v jednom extrémním pólu, který s žádnou náhradou zákonodárce vůbec nepočítal, tak v druhém extrémním pólu, který naopak mimořádné vydržení a posléze i vydržení z právního řádu pro „přílišnou tvrdost“ zcela odstranil.

4.2.3. Mimořádné vydržení v OZ 1964 ve znění novely dle zák. č. 131/1982 Sb.

Tato novela zákona zavedla několik změn týkajících se předmětu práce, včetně obnovení institutu vydržení a držby, které jsou nyní nově upraveny v § 135a OZ 1964. Podle této novely měl ten, kdo s věcí nakládal jako se svou a byl v dobré víře, že mu věc patří, s ohledem na všechny okolnosti, obdobná práva na ochranu jako skutečný vlastník.¹⁷⁹ Bylo možné vydržet i právo. Vydržecí doba byla stanovena na tři roky pro movitou věc a deset let pro věc nemovitou, vydržet dále mohli pouze občané a nebylo možno vydržet věc v majetku socialistické organizace nebo ze socialistického vlastnictví.¹⁸⁰ Mimořádné vydržení zde však zatím nebylo upraveno vůbec.¹⁸¹

---

¹⁷⁸ KRATOCHVÍL. *Nové občanské právo*. Praha: Orbis, 1965, s. 319

¹⁷⁹ PETR. *Vydržení v českém právu...*, s. 169.

¹⁸⁰ DÁVID. [Občanský zákoník z roku 1964.] In: VOJÁČEK a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí...*, s. 455.

¹⁸¹ § 135a novely prováděné zákonem č. 131/1982 Sb. zákon, kterým se mění a doplňuje občanský zákoník a upravují některé další majetkové vztahy, ve znění pozdějších předpisů.

4.2.4. Mimořádné vydržení v OZ 1964 po roce 1989 ve znění pozdějších novel

S opuštěním centrálního hospodářského plánování a postupným přechodem k plně tržnímu hospodářství bylo zřejmé, že nemá smysl udržovat většinu majetku ve státních rukou. Stejně tak bylo třeba revidovat dosavadní systém občanského práva, v důsledku čehož začaly rozsáhlé práce na novelách a výsledně v roce 2012 došlo i k přijetí současného občanského zákoníku.¹⁸² Ve vztahu k vydržení pak došlo ke změně v systematicce, kdy nově byl tento institut upraven v § 134, avšak k žádným zásadním proměnám oproti socialistické právní úpravě zde ještě nedošlo.¹⁸³

4.3. Bezdůvodné obohacení v OZ 1950

4.3.1. Obecně k bezdůvodnému obohacení v OZ 1950

Úprava OZ 1950 obsahuje i ustanovení ohledně závazků z bezdůvodného obohacení, i tehdejší právní věda tak počítá se zásadou, že se nikdo nemá bezdůvodně obohacovat na újmu jiného.

4.3.2. Členění bezdůvodného obohacení v OZ 1950

Tuto zásadu pak OZ 1950 rozvíjí tím, že definuje tři důvody na základě, kterých vzniká povinnost vrátit bezdůvodné obohacení. Prvním je plnění bez právního důvodu, které bylo upraveno v § 360 až 362 OZ 1950, druhým upotřebením věci pro jiného, jenž bylo upraveno v § 363 až § 364 OZ 1950 a v poslední řadě náklad učiněný za jiného, který byl upraven v § 365 OZ 1950.¹⁸⁴

a) plnění bez právního důvodu

První případ zahrnoval jednak plnění bez právního důvodu a dále plnění, jehož právní důvod se neuskutečnil nebo odpadl. Nedostatek právního důvodu mohl buď existovat již od počátku, nebo mohl nastat později zaniknutím původního právního důvodu. Zákon však v jistých případech požadování toho, co již bylo plněno i vylučoval například u plnění před splatností dluhu, kdy dluh byl nesplatný jen pro nedostatek formy a bylo plněno na promlčený nebo nežalovatelný dluh. Všechny tyto situace měly společné, že bylo možno požadovat zpět pouze to co bylo plněno. Obohacený měl tak povinnost vrátit primárně předmět plnění, v případě nemožnosti pak náhradu v penězích. Nad rámec předmětu plnění však musel vrátit

---

¹⁸³ DÁVID. [Občanský zákoník z roku 1964.] In: VOJÁČEK a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí...*, s. 458–459.

¹⁸⁴ § 134 zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁵ KNAPP. [Závazky z bezdůvodného obohacení.] In: KNAPP a kol. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice, Svazek II: Závazkové právo*. Praha: Orbis, 1955, s. 303.

i příslušenství a užitky. Obohacený měl však nárok na náhradu nákladů obdobně jako jednatel bez příkazu.¹⁸⁵

b) upotřebení věci pro jiného

Upotřebení věci pro jiného mohlo spočívat v mnoha situacích. Obvykle se však jednalo o případ upotřebení věci pro jiného v rámci učinění nákladů na cizí věc, právní následky jsou pak zvlášť upraveny v § 148 OZ 1950 nebo v ustanovení o jednatelství bez příkazu. Případy spočívající v jednání k odvrácení hrozící škody nebo obstarání cizí záležitosti ku prospěchu jiného jsou pak upraveny v § 443 a násl OZ 1950. V rámci výše uvedených ustanovení § 363 a § 364 OZ 1950 se jednalo spíše o případy, kdy jednající při upotřebení věci neměl úmysl jednat pro jiného, avšak ve výsledku se o jednání pro jiného jednalo (nájemce počítal s prodloužením nájmu a pohnojil pronajaté pozemky) nebo u nepravého jednatelství.¹⁸⁶

c) náklad učiněný za jiného

Třetí případ se pak zabýval nákladem učiněným za jiného, tento vyžadoval splnění základních pojmových znaků. Zaprvé se jednalo o situaci, kdy byl náklad učiněn někým bez právní povinnosti za jiného (matka se neprovdá za otce dítěte, ale koupila nezbytnou výbavu, jejíž úhrada byla zahrnuta do přiznaného nároku na úhradu osobních potřeb). Zadruhé v případě, kdy se tak nestalo proti vůli povinné osoby, která by náklad byla sama vynaložila, jelikož zákon zde nedovoluje, aby se někdo vměšoval do věcí jiného proti jeho vůli.¹⁸⁷

4.4. Bezdůvodné obohacení v OZ 1964

4.4.1. Obecně k bezdůvodnému obohacení v OZ 1964

Hned v úvodu je zapotřebí upozornit, že v tehdejší občanském právu bylo bezdůvodné obohacení chápáno jakožto zvláštní zavazovací důvod deliktního charakteru. Různé zákoníky pak s bezdůvodným obohacením pracovaly často pod zcela odlišným terminologickým označením. V OZ 1964 bylo upraveno v § 451 až § 459 OZ 1964 pod názvem odpovědnost za neoprávněný majtkový prospěch. V zákoníku hospodářském, tzn. zákoně č. 109/1964 Sb., byl upraven v § 123 bez označení,¹⁸⁸ kdy lze dovodit ze samotného textu, že se mluvilo o získání majtkového prospěchu, který organizaci nenáleží. Shodně jako institut vydržení byl upraven i v ZMO, a to v ustanovení § 703 až 715 OZ 1964 tentokrát přímo pod názvem bezdůvodné

---

¹⁸⁶ KNAPP. [Závazky z bezdůvodného obohacení.] In: KNAPP a kol. *Učebnice občanského a rodinného práva...*, s. 303–305.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 305.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 306–307.

¹⁸⁸ Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

obohacení.¹⁸⁹ Již ze samotného textu je pak patrná značná inspirace GK RSFSR z roku 1964, což odkládá i přejmenování institutu bezdůvodného obohacení na neoprávněný majetkový prospěch.¹⁹⁰

Na rozdíl od úpravy mimořádného vydržení je co do obsahu úprava bezdůvodného obohacení v tomto kodexu relativně komplexní. Obecné předpoklady vzniku bezdůvodné obohacení spočívaly v tom, že se někdo obohatil (získal majetkový prospěch) a toto obohacení bylo neoprávněné. Případy, kdy je plnění bez právního důvodu třídil OZ 1964 následovně, tzn. plnění bez právního důvodu (případ, kdy v době plnění nebyl důvod, nebo jehož právní důvod dodatečně odpadl) a nabytí majetku z nepoctivého zdroje. Nad rámec těchto případů rozeznávali присвоjení věci nalezené, opuštěné nebo skryté, dále plnění za jiného a upotřebení věci pro jiného, vypořádání s držitelem při vydání věci, zpracování, smísení a sloučení cizí věci, obětování věci nebo vynaložení nákladu ve společné nouzi. Pro samotný vznik bezdůvodného obohacení pak nebylo zpravidla vůbec potřeba, aby byl neoprávněný majetkový prospěch protiprávním úkonem a nevyžadovalo se tedy ani zavinění.¹⁹¹

4.4.2. Členění bezdůvodného obohacení v OZ 1964

a) Plnění bez právního důvodu

Nedostatkem právního důvodu pak bylo myšleno, že ten, kdo plnil sice právní důvod předpokládal, ale ve skutečnosti však od počátku neexistoval, nebo v tom že došlo k následnému odpadnutí právního důvodu. OZ 1964 zde však nezahrnoval případy splnění promlčeného dluhu a rovněž plnění ze hry a sázky. Oproti předešlé úpravě tzn. úpravě rakouské se zde však výslovně nevyžadovala existence omylu v plnění.¹⁹²

b) Plnění z neplatného nebo zrušeného právního úkonu

Pod tuto kategorii bylo tehdy řazeny zejména případy neoprávněného majetkového prospěchu z neplatného právního úkonu, typicky pro rozpor se zákonem nebo zájmy společnosti, dále plnění ze zrušené smlouvy. Zvláštností zde bylo, že pokud mělo být plnění vráceno tomu, kdo s úmyslem porušil zákon, náleželo zde vrácení plnění státu. Další zvláštností zde bylo, že zákon nerozlišoval mezi absolutní a relativní neplatností a že mohly nastat i situace, kdy byla smlouva neplatná pouze z části.¹⁹³

---

¹⁸⁹ KNAPP. [Závazky z bezdůvodného obohacení.] In: KNAPP a kol. *Učebnice občanského a rodinného práva...*, s. 443.

¹⁹⁰ MELZER. § 1293. In: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1243.

¹⁹¹ ELIÁŠ. [Bездůvodné obohacení.] In: KNAPP a kol. *Československé občanské právo*, Sv. 2. Praha: Orbis, 1974. s. 443–444.

¹⁹² Tamtéž, s. 445–446.

¹⁹³ Tamtéž, s. 446–447.

c) Prospěch získaný z nepoctivých zdrojů

Pod prospěchem získaným z nepoctivých zdrojů spatřoval zákon především činnost trestnou. Podřadit zde ale bylo možné i případy, kdy někdo získal nepoctivé zdroje pomocí zneužívání svého zaměstnání k soukromé výrobě. Tehdejší právní věda zde ovšem podřazovala i případy dnešního neúměrného zkrácení tedy, když byla uzavřena kupní smlouva a byla zneužita neznalost a nezkušenost kupujícího, který za věc zaplatil neúměrnou cenu. Za neoprávněný majetkový prospěch byl rovněž pokládán i přeplatek na ceně.¹⁹⁴

d) Přisvojení věci nalezené

Tehdejší právní věda spojovala neoprávněný majetkový prospěch i se situací, když si někdo přisvojil věc nalezenou. Nálezem ztracené věci nedocházelo k převodu vlastnictví. V souladu s dříve uvedeným pak nebylo možné věc nalezenou ani vydržet. V případě že nálezce věc dle práva neodevzdal a do roka nepřihlásil, stával se právoplatným vlastníkem nalezené věci stát. Pokud však nálezce řádně věc odevzdal, měl nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů.¹⁹⁵

e) Přisvojení věci opuštěné

Od věci nalezené se opuštění věci liší vůlí původního vlastníka věc opustit, tato vůle totiž u ztracení věci z logiky věci absentuje. Ani v tomto případě se osoba, která si věc přisvojila nestala právoplatným vlastníkem, jelikož věc opuštěná připadá vždy do vlastnictví státu, nálezce má pouze nárok na náhradu nutných nákladů.¹⁹⁶

f) Plnění za jiného

Hlavní podmínkou pro uplatnění tohoto ustanovení bylo, že ten, za něž bylo plněno, byl po právu povinen plnit sám, zatímco subjekt, který plnil za něj, tak učinil, přestože žádnou takovou právní povinnost neměl.¹⁹⁷

4.5. Vztah institutů vydržení a bezdůvodného obohacení v OZ 1950 a OZ 1964

Je zajímavé pozorovat, že během více než půl století vývoje soukromého práva a řady rekodifikací nedošlo k významným zásadním objevům nebo změnám, které by se tomuto problému věnovaly. Důvodem této relativní stagnace může být právě přísná až strohá formulace původního OZ 1950 a následného OZ 1964. Možná byla právě formulace právních předpisů

---

¹⁹⁴ ELIÁŠ. [Bездůvodné obohacení.] In: KNAPP a kol. *Československé občanské právo...*, s. 447–449.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 449.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 449–451.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 451.

tak konkrétní a omezená, že neposkytovala dostatečný manévrovací prostor pro právní interpretaci v různých situacích.

Jedinou výjimkou pak je důvod, z jakého byl institut mimořádného vydržení v těchto právních předpisech upozaděn, čemuž se věnoval například již zmíněný Kratochvíl. Podle něj byla totiž samotná úprava vydržení příliš tvrdá vůči předešlým vlastníkům, kdy tito za vydržení jejich vlastnického práva nedostanou žádnou náhradu. S tímto závěrem pak shodně pracoval i Petr.¹⁹⁸ Zejména pak v náhledu na pozdější právní úpravu upozorňoval na problematiku vydržení části parcely. V této souvislosti uváděl příklad, kdy jedna osoba vysadí na svou parcelu stromy a osoba druhá tuto parcelu vydrží. Petr upozornil na otázku, zda může mít osoba, která je původním vlastníkem parcely nárok na náhradu z titulu bezdůvodného obohacení, přičemž podobně se lze ptát i v případě rybníků a lomů.¹⁹⁹ Konečnou otázku však ponechal otevřenou.

Pro vzájemný vztah ovšem hraje i změna koncepce promlčení věcných práv, ke které od 1. 1. 1951 došlo. Podle této koncepce totiž promlčením vlastnické právo jako takové zcela nezaniká, ale dochází pouze k jeho oslabení.²⁰⁰ Může tak vznikat otázka, jestli právo, které je oslabeno může původní vlastník požadovat některou z žalob z bezdůvodného obohacení a jestli by měl i takto nárok na jakousi náhradu.

Na problematickou povahu a složitost nalézt řešení upozorňuje i Spáčil, který ve své monografii při zkoumání vztahu reivindikační žaloby a žaloby z bezdůvodného obohacení dochází k závěru, že je komplikované určit, jestli mezi těmito nároky je konkurence a jeden vylučuje druhý nebo nikoli, jakož i v jakém okamžiku k bezdůvodnému obohacení jako takovému vůbec dochází. Zamýšlí se také nad tím, zda si byl zákonodárce těchto složitostí vědom, jelikož jednoznačnou odpověď v samotném textu zákona nalézt nelze.²⁰¹

---

¹⁹⁸ PETR. *Vydržení v českém právu...*, s. 45.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 84.

²⁰⁰ BAUDYŠ, Petr. *Katastr a nemovitosti*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 96.

²⁰¹ SPÁČIL, Jiří. [Konkurence reivindikační žaloby a žaloby z bezdůvodného obohacení.] In: SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 93.

5. Současná právní úprava a nahlédnutí do zahraničí

5.1. Mimořádné vydržení v současné právní úpravě a historický kontext

Bylo nepochybné, že se změnou režimu bude opět zapotřebí provést rekonfiguraci soukromého práva, které i přes řadu novelizací stále pokulhávalo za skutečnou společenskou realitou, nově tedy vedenou volným trhem a liberálním smýšlením. Výsledkem rekonfiguračních prací tak bylo dne 3. 2. 2012 přijetí zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník (OZ), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.²⁰² Přijetí tohoto zákoníku bylo označováno jako naprosto revolučním počinem, který v právním prostředí na našem území nemá obdoby, a to jak co do svého rozsahu, tak co do změn, které obsahuje.²⁰³

Vydržení je v tomto kodexu upraveno v ustanovení § 1089–1098 OZ, samotná držba jako jedna z podmínek vydržení pak v § 987–1010. Mimořádnému vydržení se pak sám o sobě věnuje § 1095 OZ a § 3066 OZ.²⁰⁴ Zvláštností nové právní úpravy vydržení pak je skutečnost, že je koncipováno jednotně, tedy jako vydržení práva i jako vydržení věci, což je v rozporu s tradičním pojetím vydržení.²⁰⁵

5.1.1. Řádné vydržení

OZ jak v samotném textu, tak v obsahu jednoznačně rozlišuje mezi vydržením řádným a vydržením mimořádným. Řádné vydržení, které je upraveno v § 1089 OZ, ke svému účinku vyžadovalo kvalifikovanou držbu (řádnou, poctivou a pravou), titul a trvání kvalifikované doby po zákonem stanovený časový úsek.²⁰⁶

a) Osobní způsobilost

Způsobilost vydržet měla každá osoba, která po stanovenou dobu vykonává obsah určitého práva jako poctivý, řádný a pravý držitel, tedy myšleno osoba fyzická i osoba právnická.²⁰⁷ Pro vydržení u fyzické osoby se navíc nově vyžaduje podmínka svéprávnosti, která je v OZ upravena v § 21, technicky vzato se tak jedná o každou fyzickou osobu, která je způsobilá nabývat vlastnictví. Zákon osobu držitele definuje v § 987 OZ, kdy: „držitel je ten, kdo vykonává právo pro sebe“. Držba jako taková v OZ definována není.²⁰⁸

²⁰² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰³ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. [Předmluva.] In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Srovnání Nového občanského zákoníku a předchozí právní úpravy*. Praha: C. H. Beck, 2012.

²⁰⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁰⁵ BĚLOVSKÝ, Petr. § 1089. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník Komentář Svazek III (§ 976–1474). Komentář*. [online databáze]. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022 [cit. 21. Října 2023], § 1089.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ PETROV, Jan. [§ 1089.] In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. [online databáze] 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, [cit. 21. října 2023], §1089.

²⁰⁸ § 987 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Z hlediska vydržení u fyzických osob mohou nastávat problémy zejména u osob nezletilých a nesvéprávných. Je tedy potřeba zkoumat ve světle argumentu od většího k menšímu, jestli mají tyto osoby rozumovou a volní vyspělost potřebnou k vydržení. V zásadě tedy pokud je nezletilý schopen nabýt vlastnické právo, bude pravděpodobně schopen dané právo i držet a následně vydržet. Vše bude pak záležet na konkrétní rozumové vyspělosti nezletilce a zároveň i v tom, jak moc se jeho věk blíží k věku plné zletilosti.

Vydržení, které směřuje vůči nezletilým je zákonem zakázáno.²⁰⁹ U právnických osob je to poněkud specifitější, jelikož před rokem 1992 právní úprava v zásadě nepovolovala vydržení právnickou osobou.²¹⁰ Vždy je pak potřeba myslet na rozličné druhy právnických osob, a tedy i kdo za ně v danou chvíli jedná. Dle OZ může vlastnické právo vydržet i stát, který jedná jako právnická osoba, eventuálně obec za obdobných podmínek.²¹¹

b) *Způsobilost věci*

Předmětem vydržení je nově vlastnické právo, typicky se jedná o vlastnické právo k věci, tzn. pouze věci ve smyslu právním a zvířata, čímž jsou myšleny všechny celé movité a nemovité věci, není však možné vydržet věci *res extra commercium*, dále součást věci, jelikož vydržet lze pouze věc celou. Toto však neplatí pro spoluvlastnický podíl, který vydržet lze.²¹² Judikatura rovněž dovodila i přípustnost vydržení podílu v obchodní korporaci a členského podílu v družstvu. Vydržet lze dále například právo stavby.²¹³ Výraz vlastnického práva totiž umožňuje výklad restriktivní, tzn. že je možné vydržet věcné právo k věci cizí pouze za předpokladu, že tak zákon stanoví, nebo extenzivní, tedy že lze vydržet všechna práva k věci cizí. V úvahu tak připadají i reálná břemena, a zástavní právo, tyto otázky jsou ovšem sporné.²¹⁴

c) *Kvalifikovaná držba*

OZ pod tímto pojmem zahrnuje držbu hmotné věci, vlastnického práva k nemotné věci i tradiční držbu práva. Základní předpoklady držby jsou *corpus possessionis* a *animus possidendi*, tedy výkon práva pro sebe.²¹⁵ Držba však musí být rovněž dostatečně zjevná. Dále je zapotřebí řádnost, čímž je myšleno, aby byla držba založena na platném a účinném právním důvodu, nelze již vycházet z právního důvodu domnělého jako dříve. Pravá držba znamená, že jí pro sebe držitel nezískal násilím, lstivě nebo že zamýšlí proměnit v trvalé právo to, co mu

²⁰⁹ THÖNDEL, Alexandr. [§ 1089.] In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník Komentář Svazek III...*, § 1089

²¹⁰ PETR. *Nabývání vlastnictví originálním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 60.

²¹¹ THÖNDEL. [§ 1089.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník Komentář Svazek III...*, § 1089.

²¹² BĚLOVSKÝ, Petr. [§ 1089.] In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Komentář. [online databáze]. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, [cit. 21. října 2023].

²¹³ THÖNDEL. [§ 1089.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník Komentář Svazek III...*, § 1089.

²¹⁴ PETROV. [§ 1089.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1089.

²¹⁵ SPÁČIL. [§ 987–1010.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474 ...*

bylo svěřeno pouze výprosou.²¹⁶ Je tak patrné, že v mnohém se OZ navrácí k pojetí držby dle ABGB. Držba a její předpoklady jsou v novém OZ upraveny relativně obsáhle, a to v ustanoveních § 987–1010.²¹⁷

d) Uplynutí času

Nezbytnou podmínkou je shodně jako v předešlých úpravách i uplynutí vydržecí doby, ta je upravena v ustanovení § 1091 OZ. Je podstatné, aby v mezidobý plynutí doby nezankla držba, a to ani její pravost, řádnost a poctivost. Důkazní břemeno pak v případě sporu tíží toho, kdo vydržení rozporuje, jelikož OZ zakotvuje domněnku kvalifikované držby.²¹⁸ Po vzoru předchozích úprav tak OZ stanovuje, že k vydržení movité věci je potřeba nepřerušená doba tří let, k vydržení věci nemovité pak nepřerušená doba desíti let, což je podstatný rozdíl oproti úpravě v ABGB, která stanovovala dobu třiceti let. Její běh tak začíná v den po splnění podmínek a končí uplynutím posledního dne vydržecí doby.²¹⁹ Dle § 1092 OZ lze započíst i držbu předchůdce. Specifikem je zde právo stavby, kdy dle OZ vydržecí doba počíná běžet až s účinností tohoto zákona a dále rozdílná úprava u osob, které musí být zastoupeny zákonným zástupcem, případně opatrovníkem, v jejich případě tato doba nepočne běžet, dokud nebudou řádně zastoupeni.²²⁰

5.1.2. Mimořádné vydržení

Mimořádné vydržení se po dlouhé odmlce s účinností současného občanského zákoníku vrátilo do ustanovení § 1095 OZ, čímž došlo k napravení zásadních nedostatků předešlých úprav a opětovný návrat k historické koncepci římského práva a ABGB.²²¹

Doslovné znění § 1095 OZ: *Uplyne-li doba dvojnásobně dlouhá, než jaké by bylo jinak zapotřebí, vydrží držitel vlastnické právo, i když neprokáže právní důvod, na kterém se jeho držba zakládá. To neplatí, pokud se mu prokáže nepoctivý úmysl.*²²²

Stěžejním rozdílem oproti vydržení řádnému tak bylo nevyžadování právního titulu, což shodně ve své úpravě respektuje i OZ. Na rozdíl od meziválečných osnov autoři znovu ponechali volnou otázku požadavku pravosti držby, která nově již není vyřešena v samotném textu zákona. Podle převažujícího mínění se usuzuje, že pravost držby vyžadována není.²²³²²⁴

²¹⁶ PETROV. [§ 1090.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1090.

²¹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²¹⁸ PETROV. [§ 1089.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1089.

²¹⁹ PETROV. [§ 1091.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1091.

²²⁰ THÖNDEL. [§ 1089.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník Komentář Svazek III...*, §1089.

²²¹ BĚLOVSKÝ. [§ 1095.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474 ...)*, s. 376

²²² § 1095 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²²³ BĚLOVSKÝ. [§ 1095.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474 ...)*, s. 377.

²²⁴ Shodně nepovažuje za nutný předpoklad pravosti i PETROV. § 1095. In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1095.

Podobně volně se OZ vypořádal i s otázkou poctivosti, kdy rovněž tato podmínka z doslovného znění nevyplývá, zákon však vylučuje mimořádné vydržení v případě nepoctivosti vydržitele. Úmysl tak nesmí být zjevně nepoctivý, což je další odchylka oproti ABGB.²²⁵

Vydržecí doba je stanovena na dvojnásobek, což u movitých věcí znamená šest let a u věcí nemovitých dvacet let. O stanovení dob tímto způsobem již bylo uvažováno i při kodifikace ABGB, autoři však od tohoto opustili.²²⁶ Shodně jako o řádného vydržení lze dle § 1096 započít i dobu předchůdce. Do kontextu je pak potřeba vzít ustanovení § 3066 OZ, kdy tato doba neskončí dříve než uplynutím dvou let ode dne nabytí účinnosti platného OZ v případě věci movité a pěti let v případě věci nemovité.²²⁷

5.1.3. Přerušení a zastavení vydržení

Přetržení držby upravuje § 1093 OZ již ze systematického zařazení je patrné, že autoři nechtěli, aby toto platilo i pro vydržení mimořádné, tento závěr rovněž potvrzují i soudobé komentáře. Inspirace je patrná z BGB, avšak pouze v obecné rovině.²²⁸

Dle doslovného znění dochází k přerušení držby, v případě, kdy jí držitel nevykonává déle než jeden rok. Účinky přerušení spočívají v tom, že pokud se obnoví stav držby se všemi náležitostmi, je zapotřebí počítat vydržecí dobu znovu.²²⁹

OZ rovněž rozlišuje i zastavení držby, o tomto pojednává v ustanovení § 1098 OZ. Zákon zde stanoví překážku vydržení z relativního důvodu, tím je namysli vztah mezi držitelem a vlastníkem. Vydržecí doba tak nepočne běžet mezi manželi, osobami žijícími ve společné domácnosti a mezi zákonným zástupcem a zastoupeným. Na rozdíl od přerušení vydržení se týká i vydržení mimořádného.²³⁰

5.2. Bezdůvodné obohacení v současné právní úpravě

Úprava bezdůvodného obohacení v současné právní úpravě vychází ze staré zásady, že se nikdo nemá na úkor jiného bezdůvodně obohacovat. Ve vztahu k OZ 1964 pak navazuje na ustanovení § 451 OZ 1964, jeho podobu však podstatně mění a upravuje v obsáhlejší podobě.²³¹ První změnou oproti předešlému kodexu je použitím rozdílného výrazu, tedy namísto „*kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohátí*“ uvádí „*kdo se na úkor jiného obohátí bez spravedlivého důvodu*“. Na první pohled kosmetická změna má však dalekosáhlé důsledky,

²²⁵ BĚLOVSKÝ. [§ 1095.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474 ...)*, s. 377.

²²⁶ OFNER. *Der Ur-Entwurf und die Berathungs-Protokolle ...*, s. 272.

²²⁷ BĚLOVSKÝ. [§ 1095.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474 ...)*, s. 378.

²²⁸ PETROV. [§ 1093.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1093.

²²⁹ BĚLOVSKÝ. [§ 1093.] In: SPÁČIL a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474...*

²³⁰ Tamtéž, s. 379.

²³¹ SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

jelikož se institut bezdůvodného obohacení bude nad rámec zákonem vyjmenovaných případů uplatňovat i ve spoustě případů dalších.²³² Ustanovení § 2991 OZ totiž nově působí jakožto generální klauzule bezdůvodného obohacení.²³³

Zákon nikde výslovně neuvádí, co je to spravedlivý důvod. Výkladem lze však dojít k závěru, že půjde o nějaký legitimní titul, příkladem pak může být platná kupní či jiná smlouva, soudní rozhodnutí, nebo i jiné právně relevantní skutečnosti jako například dobré mravy.²³⁴ Institut bezdůvodného obohacení se pak taktéž může uplatnit pro některou ze zákonem stanovených výluk, ze kterých lze dovodit, že bezdůvodné obohacení nevzniká, a to navzdory tomu, že právní důvod chybí. Dále na případy, kdy bylo sice plněno bez právního důvod, ale podle zásad slušnosti.²³⁵

Systematicky je institut bezdůvodného obohacení v novém občanském zákoníku zařazen do hlavy IV., konkrétně do dílu prvního, a to v ustanoveních § 2991–3005 OZ. Z hlediska předpokladů je pak institut bezdůvodného obohacení potřeba odlišit od náhrady škody, která na rozdíl od bezdůvodného obohacení vyžaduje protiprávnost. Bezdůvodné obohacení vyžaduje pro naplnění podmínek obohacení tzn. rozmnožení majetku, a to v podstatě jakkoliv. Obohacení musí být na úkor jiného, a to, jak již bylo uvedeno bez spravedlivého důvodu.²³⁶

Jak již bylo nastíněno, tak uvedené druhy bezdůvodného obohacení jsou na rozdíl od staré úpravy demonstrativní, načež nově byla přidána skutková podstata bezdůvodného obohacení protiprávního užití cizí hodnoty.²³⁷ V rámci této podkapitoly se dále pokusím nastínit klíčové aspekty nové úpravy se zaměřením na nejpodstatnější změny, tak aby bylo možné řádně posoudit případné souvislosti s institutem mimořádného vydržení. Předmětem této práce tak nebude popis veškerých situací, kdy může k bezdůvodnému obohacení dle OZ dojít, ani komplexní rozbor celé právní úpravy, jelikož problematika takto obsáhlá je sama o sobě hodna zvláštní práce.

5.2.1. Členění bezdůvodného obohacení v současné právní úpravě

a) Plnění bez právního důvodu

Bezdůvodné obohacení bez právního důvodu již není jako v OZ 1964 v zákoně rozděleno na „*plnění bez právního důvodu*“ a „*plnění z neplatného právního úkonu*“. Pro praxi

---

²³² SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

²³³ BÍLKOVÁ. *Bezdůvodné obohacení v novém občanském zákoníku...*, s. 38.

²³⁴ Tamtéž, s. 39.

²³⁵ SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

však toto žádné důsledky nemá, jednalo se pouze toliko o zeštíhlení zákonného textu.²³⁸ Občanský zákoník rozlišuje, zdali k plnění dochází v souvislosti se závazkovým vztahem nebo bez souvislosti s ním.²³⁹ Toto má důsledky především v rozsahu bezdůvodného obohacení, v případě plnění na závazek je totiž rozsah určen původní smlouvou, byť neplatnou.²⁴⁰ Plněním bez souvislosti se závazkem pak je například plnění kdy právní důvod od počátku zcela chybí, plnění poskytnuté omylem. Nejedná se však o případy vědomé plnění nedluhu. Obsahem obohacení je v tomto případě samotné plnění.²⁴¹

b) Plnění z právního důvodu, který odpadl

Plnění z právního důvodu, který odpadl zahrnovalo plnění, kdy dlužník plnil věřiteli dle platného závazku, či jiného řádného právního důvodu, ale tento důvod následně odpadl. Tato kondikce zahrnuje řadu případů zejména však případy odstoupení od smlouvy, dohoda o rozvázání závazku, nebo zrušení soudního rozhodnutí. Skutková podstata tohoto institutu má ten důsledek, že v praxi běží promlčecí lhůta až od okamžiku odpadnutí titulu obohacení.²⁴²

c) Odpadnutí účelu plnění (plnění z právního důvodu, který nenastal)

Tato kondikce není v OZ speciálně upravena. Petrov dokonce tuto kategorii pokládá pouze za hraničící s bezdůvodným obohacením, načež dodává že dle jeho názoru není potřeba vytvářet další kategorie bezdůvodného obohacení. Situace bezdůvodného obohacení z účelu, který nenastal by tak měly být řešeny v rámci výkladu jednání stran.²⁴³ Dostalík je však opačného názoru, zejména pak uvádí, že z textu OZ lze dovodit, některé případy, kdy se tato kondikce speciálně uplatní, například uvedl nároky pachtýře, který zhodnotil věc, nároky nájemce, který zhodnotil věc, které dále v rámci svého dělení zařadil pod případy, kdy zákon neupravuje vyrovnání majetkové změny.²⁴⁴ Rovněž i Melzer tuto kondikci dle mého názoru správně řadí mezi zvláštní kategorie.²⁴⁵ Petrov i Sedláček jsou však toho názoru, že se tato kondice pouze řadí pod obohacení z důvodu, který odpadl.²⁴⁶

d) Protiprávní užití cizí hodnoty

Jedná se o novou skutkovou podstatu, kdy obohacení spočívá v tom, že jeden subjekt jedná protiprávně, v důsledku čehož se bezdůvodně obohatí tak, že užije cizí hodnotu. Cizí

²³⁸ PETROV. [§ 2991.] In: HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...*, s. 1858–1859.

²³⁹ SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

²⁴⁰ PETROV. [§ 2991.] In: HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...*, s. 1883–1884.

²⁴¹ SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

²⁴² PETROV. [§ 2991.] In: HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...*, s. 1884–1885.

²⁴³ Tamtéž, s. 1863–1864.

²⁴⁴ DOSTALÍK. *Conditiones římského práva a jejich vliv na pozdější právní vývoj...* s. 284–287.

²⁴⁵ MELZER, Filip. [§ 2991.] In: MELZER, TĚGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1272–1273.

²⁴⁶ SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

hodnotou je pak obecně myšlen jakýkoli majetek ochuzeného, například užívání cizího pozemku, užívání veřejného prostranství nebo obecně neoprávněná dispozice s prostředky na bankovním účtu vedeném ve prospěch někoho jiného.²⁴⁷

e) Plnění za jiného

Tato kondikce se co do obsahu shoduje s § 454 OZ 1964. Zahrnuje situaci, kdy jedna osoba plnila, přestože plnit neměla, avšak plnila namísto někoho jiného, který povinnost plnit měl, v důsledku čehož došlo k zániku jeho závazku a tento se tak bezdůvodně obohatil. Je potřeba upozornit, že obdobnou úpravu zahrnuje i § 3013 OZ, jejich vztah však zatím není zcela jednoznačně vymezen, někteří autoři třeba tvrdí, že § 3013 míří na veřejnoprávní vztahy, zatímco § 2991 odst. 2 na vztahy soukromoprávní.²⁴⁸

f) Další skutkové podstaty

Zde někteří autoři řadí například zhodnocení cizí věci, žalobu z lepšího práva, postoupení pohledávky a splnění vlastního dluhu plněním neoprávněnému, dispozice s prostředky na bankovních účtech.²⁴⁹

Jiní autoři zase používají i dělení na kondikce z plnění, tzn. plnění bez právního důvodu, z právního důvodu, který odpadl, z právního důvodu, který nenastal a kondikce z jiného důvodu než plnění, zejména pak obohacení získané zásahem do právní sféry jiného, plnění za jiného, z vynaložení nákladů ve prospěch jiného, z protiprávního užití cizí hodnoty.²⁵⁰

5.3. Vztah institutů mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení v současné právní úpravě

Vzájemným vztahem se ze současných autorů zabýval například Melzer, který ve svém komentáři řešil situaci, kdy osoba X koupí od osoby Y movitou věc, avšak posléze vyjde najevo, že osoba Y byla v době uzavření smlouvy nesvéprávná, a tedy i nezpůsobilá sama právně jednat. Uvedená kupní smlouva tak bude neplatná a osoba X se z důvodu absolutní neplatnosti smlouvy nestane vlastníkem předmětné movité věci. Pokud však nerozpozná nesvéprávnost osoby Y, může se i tak po uplynutí lhůty stát vlastníkem movité věci na základě mimořádného vydržení. Má tedy v tomto případě osoba Y nárok na vydání bezdůvodného obohacení? Melzer je toho názoru, že „není žádný rozumný důvod, proč by v této situaci mělo vydržení bránit existujícímu a dosud prosaditelnému nároku z bezdůvodného obohacení. Vydržení zde působí jen jako právní důvod nabytí vlastnictví, nikoli však i jeho ponechání si.“ Sám pak nastiňuje

²⁴⁷ SEDLÁČEK. [§ 2991.] In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník...*, § 2991.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ PETROV. [§ 2991.] In: HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...*, s. 1883–1890.

²⁵⁰ MELZER. [§ 2991.] in: MELZER, TĚGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1272–1273.

řešení, tedy že dojde k vydání bezdůvodného obohacení zahrnujícího také převod vlastnického práva.²⁵¹ Tento názor mi připadá s ohledem na prosaditelný nárok z bezdůvodného obohacení jako rozumný. Mimořádné vydržení by zde nemuselo nutně vylučovat uplatnění kondicí.

Tento názor Melzer opírá nejen o ustálenou německou judikaturu a literaturu, ale také o skutečnost, že například současně platný občanský zákoník nárok na vydání bezdůvodného obohacení v obdobných situacích upravuje mnohdy výslovně, pro ilustraci lze tak uvést například úpravu § 1074 odst. 2 OZ, § 1075 OZ, § 1077, § 1083 OZ, § 1084 odst. 2 OZ a § 1087 odst. 2 OZ.²⁵² V těchto případech se však vždy jedná pouze o vydání hodnoty věci, nikoli převod vlastnického práva.

Je však potřeba upozornit, že platný občanský zákoník v některých situacích právo na vydání obohacení, či jiné náhrady rovněž i vylučuje. Například v § 1014 OZ, když roj včel vletí do cizího obsazeného úlu, nabývá vlastník úlu vlastnické právo k roji, aniž je povinen k náhradě. Dle mého názoru je však ustanovení § 1014 OZ docela nekoncepční, kdy zde můžeme shledávat rozpor se samotnou myšlenkou bezdůvodného obohacení, a hlavně došlo k úplnému odchýlení od původní římskoprávní úpravy. V komentáři k tomuto ustanovení se navíc objevují argumenty, které tvrdí, že náhrada není možná z důvodu složité individualizace a identifikace původního roje, i toto dle mého názoru nemůže odůvodňovat zánik nároku na vydání obohacení, zejména bych zde odkázal na obdobnou úpravu problematiky smísení dle § 1078 platného občanského zákoníku, který v případě smísení movitých věcí několika vlastníků s náhradou počítá.²⁵³

Pravdou ovšem je, že obecná úprava náhrady při mimořádném vydržení v českém právním řádu není nijak upravena, a i výše uvedené příklady, na které ve svém komentáři odkazuje Melzer, jsou toliko příklady speciální úpravy. Jeho závěry však nejsou zcela ojedinělé, jelikož i Dostalík je toho názoru, že na některé případy speciálního originárního nabývání lze úpravu bezdůvodného obohacení vztáhnout. Zejména pak co se týče zjišťování hodnoty kompenzace při upotřebením cizí věci.²⁵⁴

Problematikou mimořádného vydržení a jeho tvrdostí vůči původnímu vlastníkovvi se rovněž zabýval i Petrov, který ve svém komentáři například uvádí: „*Pravidlo, že důkazní břemeno nese dosavadní vlastník by se mohlo přičítat nálezu I. ÚS 1404/13*“. Petrov však polemiku uzavřel s tím, že původní vlastník, který o své vlastnické právo přichází má již při

---

²⁵¹ MELZER. [§ 2991.] in: MELZER, TÉGL a kol. *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 1287.

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ SMOLKOVÁ. [§ 1014.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1014.

²⁵⁴ DOSTALÍK, Petr. *Nakládání s cizí věcí v soukromém právu*. Praha: Leges, 2020, s. 139–140.

uplatnění institutu mimořádného vydržení, dostatečnou ochranu v podobě dvojnásobné doby potřebné k vydržení. Mimořádné vydržení dle jeho názoru není tolik tvrdé i z důvodu, že se uplatňuje i v zahraničních právních úpravách, avšak upozornil na kratší vydržecí dobu, kterou platný občanský zákoník spojuje s mimořádným vydržením věcí movitých, jenž je v jiných právních rádech spíše delší. Přesto si však dovede představit, že by ustanovení § 1095 OZ mohlo být v jistých případech v rozporu s ústavním pořádkem, kdy jmenovitě uvádí například vydržení státem.²⁵⁵

Mnoho autorů se dále k institutu mimořádného vydržení staví opatrně, Petr je například názoru, že úprava mimořádného vydržení je v občanském zákoníku potřeba, avšak sám si není zcela jistý, jaký přesně má mít na běžné občany dopad.²⁵⁶ Rovněž Eliáš v kontextu zlodějova dědice upozorňuje, že si dovede představit mnoho případů, které budou muset být soudy posouzeny tak, aby řádně zohlednili konkrétní situaci, v souvislosti s čímž pouze cituje soudce Miloše Tomsu: „*chytrý soudce si poradí vždycky, hloupému ani sebelepší zákon nepomůže.*“²⁵⁷

Při zkoumání důvodové zprávy k § 1095 OZ lze narazit na větu, že „*institut mimořádného vydržení nemůže dát průchod ochraně zjevné lsti a podvodu; proto se mimořádné vydržení vylučuje v případech, kdy ten, kdo je popírá, prokáže osobě, která se mimořádného vydržení dovolává, její nepoctivý úmysl.*“²⁵⁸ Otázkou pak zůstává, zdali průchod ochrany zjevné lsti a podvodu, může spočívat i v jiných individuálních situacích než například v případě zjevné krádeže. Jinak řečeno, zdali skutečně nemůže dojít k bezdůvodnému obohacení i právě z titulu mimořádného vydržení na straně vydržitele a původní vlastník si nezaslouží alespoň částečnou náhradu.

5.4. Komparace zahraničních úprav

I v zahraničí vyvstávaly otázky, jak se se vztahem institutu mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení vypořádat. Vztah mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením se pokusil vysvětlit i Puder a Rudokvas na komparaci mezi právními řády Louisiany, Německa a Ruska ve vztahu ke kradeným uměleckým dílům.²⁵⁹

Autoři při komparaci přišli se zjištěním, že debata ohledně vztahu mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením se relativně podrobně řešila právě v německé

---

²⁵⁵ PETROV, Jan. [§ 1095.] In: PETROV a kol. *Občanský zákoník...*, § 1095.

²⁵⁶ PETR. *Nabývání vlastnictví originálním způsobem...*, s. 111.

²⁵⁷ ELIÁŠ, Karel. [Zlodějův dědic a osud kradené věci.] In: DOBROVOLNÁ, Eva a kol. *Pocta Jiřímu Spáčilovi*. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 120–121.

²⁵⁸ Důvodová zpráva zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁵⁹ PUDER, Markus, RUDOKVAS, Anton. Acquisitive Prescription of Artwork and Other High-Value Movables: A Comparative Case Study of Litigation and Legislation in Louisiana, Germany, and Russia. *The American Journal of Comparative Law*, 2023, č. 71, s. 4

jurisdikci, a to v souvislosti se stavením mimořádného vydržení z důvodu bezdůvodného obohacení (*conditio indebiti*).²⁶⁰ V rámci toho se v Německu vytvořili tři rozdílné koncepce, jak danou problematiku řešit. První koncepce zastává názor, že naplnění podmínek mimořádného vydržení nevylučuje možnost uvažovat o jiných způsobech majetkového práva pro zajištění úplného vyrovnání mezi držitelem a původním vlastníkem. Druhá koncepce naopak tvrdí, že jakmile jsou podmínky mimořádného vydržení splněny, není žádná cesta, jak toto zvrátit. Třetí koncepce pak hledá jakousi střední cestu, nabádá k řádnému zhodnocení konkrétního případu a náhradu přisuzuje pouze ve výši a případech, kdy to je z okolností potřeba.²⁶¹

Debata v Německu nabyla praktických rozměrů, když Nejvyšší soud v Německu řešil tzv. *Menzel Paintings Case*. Zjednodušeně se jednalo o případ, kdy neteř malíře Adolfa Menzela darovala muzeu Pinakothek v Mnichově šedesát šest jeho původních děl. Poté, co muzeum údajně splnilo podmínky mimořádného vydržení, se její opatrovník pokusil o navrácení těchto obrazů na základě neoprávněného obohacení, přičemž argumentoval, že v době darování neteř nedisponovala požadovanou právní způsobilostí.

Zde Říšský soud zdůraznil, že pokud by neteř neměla potřebnou právní způsobilost, nenabylo by muzeum vlastnictví hned. Říšský soud zde také zdůraznil, že naplnění podmínek mimořádného vydržení nevylučuje možnost uplatnění nároku z bezdůvodného obohacení. Říšský soud zde dále dával do kontextu úpravu přírůstku, která na rozdíl od mimořádného vydržení náhradu výslovně nařizuje, Říšský soud tak nesouhlasil, že v případě mimořádného vydržení se cesta k bezdůvodnému obohacení zcela uzavírá. Konstrukce, která by toto povolovala by naopak mohla zapříčinit neblahé důsledky.

Protiargument byl však později formulován německým Spolkovým nejvyšším soudem ve věci mimořádného vydržení nájmu, kdy naopak dospěl k závěru, že splnění podmínek mimořádného vydržení vylučuje jakékoli nároky na eventuální náhradu. Tento soud byl naopak toho názoru, že naopak od přírůstku mimořádné vydržení léčí vadu, která stojí v okamžitém nabytí vlastnictví.²⁶² V Německu tak můžeme zaznamenat velkou změnu ve vnímání tohoto stavu a konečný příklon k druhé koncepci. Dle mého názoru hlavním důvodem této změny ve vnímání vzájemného vztahu pak byla změna právní úpravy v Německu, kdy nově lhůta k uplatnění nároku z bezdůvodného obohacení již není delší než lhůta k mimořádnému vydržení.

---

²⁶⁰ PUDER. *Acquisitive Prescription*, s. 33.

²⁶¹ Tamtéž, s. 44.

²⁶² Tamtéž, s. 34–37.

Závěr

V rámci této diplomové práce jsem se zaměřil na vztah mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení, přičemž jsem analyzoval historické i současné právní úpravy. Je zjevné, že vyřešení tohoto vztahu není jednoduché a přímočaré. Přestože oba právní instituty prošly v průběhu let podstatným vývojem, nikdy nedošlo k výslovné zákonné úpravě vzájemného vztahu, a to i přes skutečnost, že byly v některých kodifikacích oba instituty zakotveny společně.

Římské právo však přineslo určité náznaky toho, že lze mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením najít souvislost. Toto ostatně dokládají fragmenty od Paula a Iuliana, avšak tyto koncepty nebyly systematicky vysloveně propojeny, ani není zcela zřejmé, zdali se jednalo pouze o výjimečná řešení nebo naopak o ustálený postup.

Římští právníci použití kondikcí připouštěli v některých případech, kdy „mimořádným vydržením“ zanikla možnost použití žaloby na vrácení věci (D. 12, 6, 15, 1. a D. 39, 6, 13.). Paulus tuto kompenzaci spojoval s *condictio indebiti*, náhradu pak přiznával v případě, že původní vlastník plnil v omylu neoprávněnému, přičemž následně v důsledku působení *longi temporis praescriptionem* přišel o možnost žalovat žalobou na navrácení věci. Obdobného názoru byl následně i Iulianus, který rovněž připustil možnost žalovat kondikcí již vydržený majetek.

Co se týče česko-rakouského práva a meziválečných osnov, lze uzavřít, že vzájemný vztah mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením nebyl explicitně v zákoně řešen. Dobová literatura i komentáře k ABGB navíc spíše dokazují, že náhrada v souvislosti s mimořádným vydržením se problematice věnují jen okrajově. Toto shodně potvrzují i kodifikační diskuse a absence ustáleného judikaturního konceptu řešení.

Pouze malá část autorů se ve svých publikacích zmiňovala o jisté formě náhrady. Takovými autory byl například Pavlíček, který uvádí, že pokud zákon umožňuje nabytí vlastnického práva, je třeba se zabývat i bezdůvodným obohacením, přičemž poukazuje na úpravu vydržení a promlčení. Puchta a Krčmář dále sdíleli názor, že by mělo být nahrazeno vše, co bylo nabyto bez právního důvodu. Naopak zde však byli i autoři, kteří s takto širokým výkladem bezdůvodného obohacení nesouhlasili. Brinz například tvrdí, že je potřeba dávat bezdůvodné obohacení do kontextu s protiprávností. V naplnění předpokladů mimořádného vydržení však lze protiprávnost v pravém slova smyslu shledat jen velice těžce, zejména z důvodu korektivu v podobě dobré víry.

V poválečných úpravách na našem území došlo spíše ke stagnaci, k tomu přispěla i skutečnost, že mimořádné vydržení nebylo v OZ 1950 a OZ 1964 vůbec upraveno a držba a institut vydržení nebyly upraveny v původním znění OZ 1964. Řešení vztahu mezi těmito instituty se tak dobově zabývalo pouze několik autorů. Výjimkou byl například Kratochvíl, který tvrdil, že vydržení samo o sobě je příliš tvrdým institutem vůči předešlým vlastníkům, a i to mohlo být jedním z důvodů pro jeho upozadění. Můžeme se dále domnívat, zdali se jednalo o vypuštění tohoto institutu pro jeho nepotřebnost, opomenutí, nebo záměr autorů.

V současné právní úpravě zůstává tato otázka rovněž otevřená. Z doslovného textu zákona bychom tuto možnost spíše nedovodili. Komparativní analýza ukazuje, že v zahraničí, zejména pak v Německu, existovalo dokonce několik způsobů řešení. Německá judikatura prošla vývojem od uznání možnosti nároku na bezdůvodné obohacení při mimořádném vydržení až po jeho vyloučení v pozdějších rozhodnutích. Ze současných autorů se pak trochu blíže vzájemným vztahem zabýval Dostalík, Melzer a Petrov. Například Melzer zastává názor, že se bezdůvodné obohacení i při mimořádném vydržení může uplatnit. Petrov se naopak domnívá, že původního vlastníka chrání již dostatečně dlouhá vydržecí doba, která je u mimořádného vydržení dvojnásobná, zdrženlivě se k této problematice staví i Petr.

Definitivní odpověď na výzkumnou otázku sice zatím nelze najít, po opětovném zavedení mimořádného vydržení do českého právního řádu s účinností současného občanského zákoníku, snad budeme postupem času svědky něčeho podobného, co již v minulých letech proběhlo v Německu, a že po uplynutí potřebné doby pro aplikaci ustanovení o mimořádném vydržení dojde k nárůstu případů, které budou vzájemný vztah obou institutů řešit. Vhodným by pak bylo vytvoření jednotné koncepce, či metodiky, která by se u nás uplatňovala.

Ostatně i *Menzel Paintings Case* v Německu je důkazem toho, že ne vždy je u mimořádného vydržení vhodné, aby původní vlastník o své právo bez náhrady přišel a nový jej v celém rozsahu nabyl. Tento případ nám však zároveň ukazuje, že koncepce vztahů mezi mimořádným vydržením a bezdůvodným obohacením mohou být i proměnlivé.

Mimo komparaci institutu bezdůvodného obohacení a mimořádného vydržení se do budoucna jako vhodné jeví zaměřit na jednotlivé případy, kdy zákonodárce náhradu automaticky přiznává a podrobněji rozebrat důvody, které ho k tomuto kroku vedly, načež se zamyslet, zda by se z těchto důvodů nedaly vyvodit obecné podmínky náhrady v případě mimořádného vydržení. Toto by tak pomohlo lépe odpovědět na výzkumnou otázku této práce a zasadit jí do širšího kontextu. V současné právní úpravě totiž na rozdíl od původní historické úpravy zákonodárce rozeznává výrazně více druhů originárního nabývání vlastnického práva počínaje nabytím od neoprávněného po speciální instituty jako je přestavek, roj včel, akcese.

Monografie

1. ARNDTS, Carl Ludwig. *Učební kniha Pandekt. Díl I–III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, podle: Právnická Jednota, 1886, 361 s., 370 s., 321 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e5a4f540-14ec-11e7-94e5-001018b5eb5c>.
2. BAUDYŠ, Petr. *Katastr a nemovitosti*. Praha: C. H. Beck, 2010, 291 s.
3. BĚLOVSKÝ, Petr. *Usucapio: vydržení v římském právu*. Praha: Auditorium, 2018, 248 s.
4. DAJCZAK, Wojciech a kol. *Právo římské: základy soukromého práva*. Přeložil Petr DOSTALÍK. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2013, 423 s.
5. DOBROVOLNÁ, Eva a kol. *Pocita Jiřímu Spáčilovi*. Praha: C. H. Beck, 2023, 336 s.
6. DOSTALÍK, Petr. *Conditiones: ke kořenům bezdůvodného obohacení*. Praha: Auditorium, 2018, 240 s.
7. DOSTALÍK, Petr. *Nakládání s cizí věcí v soukromém právu*. Praha: Leges, 2020, 151 s.
8. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4. opravené vydání. Praha: knihkupec c. k. České univerzity J. OTTO v Praze, 1910, 1243 s.
9. KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995, 386 s.
10. KNAPP, Viktor, LUBY, Štěpán. *Československé občanské právo, Sv. 2*. Praha: Orbis, 1974, 651 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:9fe57530-02ec-11e4-a680-5ef3fc9bb22f>.
11. KNAPP, Viktor a kol. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice, Svazek II: Závazkové právo*. Praha: Orbis, 1955, 303 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:70be7f30-ddc3-11e2-b28b-001018b5eb5c>.
12. KORECKÁ, Věra. *Neoprávněný majetkový prospěch v občanském právu*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1981, 137 s.
13. KRATOCHVÍL, Zdeněk. *Nové občanské právo*. Praha: Orbis, 1965, 716 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a43685c0-01af-11e6-a8c0-5ef3fc9bb22f>.
14. KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. I., Výklady úvodní a část všeobecná*. 3. doplněné vydání. Praha: Spolek československých právníků "Všehrd", 1927, 253 s.
15. KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. III., Právo obligační*. 2. doplněné vydání. Praha: Spolek československých právníků "Všehrd", 1929, 340 s.
16. KUBEŠ, Vladimír. *Příspěvek k nauce o žalobách z obohacení*. Brno: Právnická fakulta University Masarykovy, 1931, 110 s.

17. OFNER, Julius. *Der Ur-Entwurf und die Berathungs-Protokolle des Oesterreichischen Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuches*. Bd. I–II. Wien: A. Hölder, 1889, 495 s., 890 s. Dostupné z: <https://gdz.sub.uni-goettingen.de/volumes/id/PPN668385030>.
18. PAVLÍČEK, Antonín. *Žaloby z obohacení vedle rakouského práva občanského*. Praha: Knihkárna Dr. Eduard Grégr a syn, 1873, 303 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c34b7d93-736a-4796-b0c6-14dfc3f07323>.
19. PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011, 200 s.
20. PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 241 s.
21. RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 5. opravené vydání. Praha: knihkupectví Fr. Řivnáče, 1900, 283 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a19bfff0-1058-11e5-b0b8-5ef3fc9ae867>.
22. SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Civilní kodexy 1811–1950–1964*. Brno: Doplněk, 1993, 594 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c76b84c0-0a84-11e3-9439-005056825209>.
23. SPÁČIL, Jiří [online databáze]. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 272 s. [cit. 17. června 2024]. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.upol.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembqgvpxa4bvgixhm3btgm#>.
24. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol [online databáze]. *Srovnání Nového občanského zákoníku a předchozí právní úpravy*. Praha: C. H. Beck, 2012, [cit. 25. října 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembrgnpw2mzw&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.
25. VOJÁČEK, Ladislav a kol. *Vývoj soukromého práva na území Českých zemí*. Díl I. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 615 s.

Komentáře

1. BÍLKOVÁ, Jana. *Bez důvodné obohacení v novém občanském zákoníku. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, 525 s.
2. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, 2046 s.
3. MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX, § 2894–3081. Komentář*. Praha: Leges, 2018, 1696 s.
4. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. [online databáze]. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2023, [cit. 21. října 2023], Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4za&tocid=nnptembsgnpw2nrql4za>.
5. ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. Komentář*. Praha: V. Linhart, 1935, 970 s.
6. ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl VI. Komentář*. Praha: V. Linhart, 1937, 600 s.
7. SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnické právo: komentář k §§ 353–446 všeob. obč. zák. se zřetelem ku právu na Slovensku a Podkarpatské Rusi platnému. Komentář*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935, 428 s. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a7064280-3f01-11e4-b6b9-001018b5eb5c>.
8. SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář*. [online databáze]. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, [cit. 21. října 2023], Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgfpwk5tlgi3q&tocid=nnptembsgfpwk5tlgi3q>

Právní předpisy

1. MOMMSEN, Theodor, KRUEGER, Paulus. *Corpus Iuris Civilis*. vol I. Berlín: Weidmannos, 1829, 906 s. Dostupné z: <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Corpus/digest.htm>.
2. HARRAS-HARRASOWSKY, Philipp von (ed.). *Der Codex Theresianus und seine Umarbeitungen*. Bd. I–V. Wien: C. Gerold's Sohn, 1883–1886, 283 s., 525 s., 427 s., 550 s., 237 s. Dostupné z: <https://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?apm=0&aid=cdu>.
3. Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/2/1/2>.
4. Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n, o zřízení samostatného státu československého. [cit. 25. října 2023] Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/797/1/2/zakon-c-11-1918-sb-o-zrizeni-samostatneho-statu-ceskoslovenskeho/zakon-c-11-1918-sb-o-zrizeni-samostatneho-statu-ceskoslovenskeho>.
5. *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise*. Díl I., Text zákona. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/19238>
6. *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevisní komise*. Díl II., Důvodová zpráva. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/11516>,
7. *Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník*. Praha: Národní shromáždění ČSR. Senát, 1937. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/7035>,
8. Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/25417/1/2>.
9. Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku neboli zákoníku o mezinárodním obchodu, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/30400/1/2>.
10. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/30446/1/2>.
11. Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-109>.
12. Zákon č. 131/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník a upravují některé další majetkové vztahy, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/35554/1/2/zakon-c-131-1982-sb-kterym-se-meni-a-doplnuje-obcansky-zakonik-a-upravuji-nektere-dalsi-majetkove-vztahy>.

13. Zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/39556/1/2/zakon-c-509-1991-sb-kterym-se-meni-doplnuje-a-upravuje-obcansky-zakonik>.
14. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
15. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>.

Odborné články a časopisy

1. PUDER, Markus, RUDOKVAS, Anton. Acquisitive Prescription of Artwork and Other High-Value Movables: A Comparative Case Study of Litigation and Legislation in Louisiana, Germany, and Russia. *The American Journal of Comparative Law*, 2023, č. 71, s. 142–188.
2. URFUS, Valentin. Brněnská kompilační komise: 1753–1756. Počátek cesty k rakouské kodifikaci občanského práva. *Právní rozhledy*, 2003, č. 8, s. 408–413.

Internetové zdroje

1. DOSTALÍK, Petr. *Conditiones římského práva a jejich vliv na pozdější právní vývoj* [online]. Praha, 2018, [cit. 2023-10-15]. Habilitační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/105412>.
2. WAL, Tobias van der. *Nemo condicit rem suam: over de samenloop tussen de rei vindicatio en decondictio* [online]. Leiden, 2019, [cit. 2023-10-15]. Doctoral Thesis. Leiden University, Faculty of Law. Dostupné z: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2909891/view>

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na komparaci institutu mimořádného vydržení a bezdůvodného obohacení v historických právních úpravách: od římského práva (zejména rozborem fragmentů 12, 6, 15, 1. a D. 39, 6, 13), přes česko-rakouské právo (Codex Theresianus, Hortenova osnova, Martiniho osnova) a meziválečné osnovy (1931 a 1937), OZ 1950, OZ 1964, až k současnému OZ. Cílem je vyřešení otázky, jestli při mimořádném vydržení náleží původnímu vlastníkovvi náhrada z titulu bezdůvodného obohacení. V jednotlivých kapitolách je věnována pozornost jak samotné právní úpravě, tak názorům tehdejší právní vědy.

Abstract

This thesis is focused on the comparison of the extraordinary prescription and unjust enrichment in historical legal regulations: from Roman law (especially by analysing fragments 12, 6, 15, 1. and D. 39, 6, 13), through Czech-Austrian law (Codex Theresianus, Horten's Draft, Martini's Draft) and interwar outlines (1931 and 1937), CC 1950, CC 1964, up to the current Civil Code. The aim is to resolve the question whether, in the event of an extraordinary prescription, the original owner is entitled to compensation for unjust enrichment. In the individual chapters, attention is paid both to the legislation itself and to the views of the jurisprudence at the time.

Seznam klíčových slov

Vydržení, mimořádné vydržení, promlčení, závazkové právo, bezdůvodné obohacení, římské právo, Codex Theresianus, Hortenova osnova, Martiniho osnova, obecný zákoník občanský (1811), superrevizní návrh (1931), vládní návrh (1937), občanský zákoník (1950), občanský zákoník (1964), občanský zákoník.

The list of keywords

Possession, Extraordinary Prescription, Prescription, Law of Obligations, Unjust Enrichment, Roman Law, Codex Theresianus, Horten's Draft, Martini's Draft, General Civil Code (1811), Supervision Draft (1931), Government Draft (1937), Civil Code (1950), Civil Code (1964), Civil Code.